Tallinna Teataja

Ilmub igal äripäewal.

Toimetus ja kontor
Suurel turul, raekoja ees nr. 16.
Toimetuse telefon nr. 16—94. Postikast 88.
Kontori telefon nr. 7.—24.

Kirjade adress: Ревель, „Tallinna Teataja". Telegrammide adress: Ревель, Teataja.

Crükikoda: Brokusmäel nr. 1. Telefon 490.

Kaasanne:
Seinakalender.

Kuulutuste nonpareille rida maksab 20 kop., lehe eesotsas 60 kop. Väljaspool kodumaad kuulutuste küljel 80 kop., lehe ees 2 rbl. Laupäewal poole kallimad.

Tellida wõib alati, kuid nii, et tellimine ühe kuu wiimase päewaga lõpeb; Poliku kuu iga nummer 8 kop., ja kuu postiraha 40 kop. Adressi muutmine 35 kop., wana adress ehk selle nummer tulewad üles anda.

Tall. Teataja maksab 1917. a.

	Postiga.	Tallinnast ära wiies:
12 kuu peale	Rbl. 20.—	Rbl. 16.—
11 „ „ „	18.50	„ 15.—
10 „ „ „	17.—	„ 13.80
9 „ „ „	15.50	„ 12.50
8 „ „ „	14.—	„ 11.20
7 „ „ „	12.50	„ 9.80
6 „ „ „	11.—	„ 8.50
5 „ „ „	9.25	„ 7.20
4 „ „ „	7.50	„ 5.80
3 „ „ „	5.75	„ 4.40
2 „ „ „	4.—	„ 3.—
1 „ „ „	2.—	„ 1.50

Väljamaale aastas 23 rbl., pooles aastas 12 rbl.

Üksik nummer 12 kop

Kirjatööstid, mis alla ühe kirjutuspoogna ja tarwitamata jäänud, alal ei hoita. Suuremad kirjatööd saadetakse ainult liis tagasi, kui selleks mark kaasas on. Kirjatöödel peab saatja täielik nimi ja adress all olema.

Nr. 234 (2336) **Teisipäewal, 17. (30.) oktobril 1917. a.** **VIII aastakäik.**

Balti merel ja Wene sõjawäljadel seisukord muutumata.

Saksa laewastik Kihnu saart pommitanud. Wirtsu poolsaarelt Saksa wäesalk lahkunud. Waenlane jatkab merel miinide wäljawõtmist.

Sõjawäe esitajad Peterburi kesktäidesaatwas komitees seletanud, et wäerinnal kindlasti rahutegemist nõutakse.

Saksa-Austria wäed tungiwad Italia sõjawäljal edasi ja on juba 30,000 wangi ning 300 suurtükki wõtnud.

Prantslased ja inglased lääne sõjawäljal edusamme teinud.

Ajutises wabariigi nõukogus wälisasjade minister Wene wälispolitika üle kõne pidanud.

Enamlaste „wäljaastumine", mis 20. okt. kawatseud, jääb ära.

Ministeriumikriisis Italias.

Tartu ülikool jääb paigale.

Sõda.

Staabi ametlik teadaanne.

Peterburis, 14. oktobril.

Põhja wäerind.

13. oktobril kella 9 ajal nähti Heinaste juures merel lähenewat Saksa laewastikku, milles kümme ristlejat ja minipaatisid oli. Kella 10 ajal algas waenlane Heinaste piirkonna pommitamist, mis kuni kella 12 kestis, mille järele waenlase laewad lõuna-lääne poole sõitsid.

Kell 10, 20 min. tulid Salismünde juures kaks Saksa ristlejat, woolaewad ja wähemad laewad nähtawale, millele kella pool 11 ajal weel üks dreadnought ja kümme miinipaati lisaks tulid. Kell 10,50 min. algas waenlane 11 wersta kauguselt Salismündet pommitama, mis kuni kella 12 kestis. Selle järele sõitis osa laewu põhjapoole. Salismünde juures seisid kuni õhtuni umbes kümme wersta kaugusel kaks ristlejat ja miinipaati.

Riia sihis on maakuulajate tegewus. Meie wäeosa läks kuni Aunenhofi eelseisukohtadeni, kuid ei puutund waenlasega kokku. Mujal wäerinnaosal haruldasi tulewahetusi.

Lääne, lõuna-lääne ja Rumenia wäerindadel tulewahetus.

Kaukasuse wäerinnal
ei ole olulisi muutusi.

Balti meri.

Soome lahe piirkonnas ei olnud waenlasega kokkupõrkamisi.

Waenlase laewastik, milles üks dreadnought, üks ristleja, kaheksa miinipaati ja kaks wooolaewa olid, lehkus õhtul widewiku ajal Kuiwastu juurest ja sõitis Kihnu saare juurde, kus ta saare lõunapoolseid kaldaid pommitas.

Pandi tähele, et sakslased Wirtsu idapoolsel kaldal traattõkkeid katjusid ehitada, kuid meie tulega aeti waenlase töölised laiali.

Mujal wäerinnal tegewust ei olnud.

(Pta)

Peterburis, 15. oktobril.

Kõigil wäerindadel.

Illukste piirkonnas oli sakslastega wennastamine, millest meie poolt mõnikümmend meest osa wõtsid. Wennastajad aeti meie suurtükkide tulega laiali.

Sakslaste poolt olid samasugused wennastamisekatsed Krewo alewiku piirkonnas, Darowa küla juures, Boranowitshist lõuna-idapool.

Kaukasuse wäerinnal
ei ole olulisi muutusi.

Balti meri.

Soome lahe piirkonnas wõitlusi ei olnud. Riia lahe kallastikul seisukord muutumata.

(Pta)

Peterburis, 16. oktobril.

Kõigil wäerindadel
tulewahetus.

Wõstritsa sihis Lamuntelu linna piirkonnas katsusid austriaklaste salgad ühes ohwitseridega meie kaewikutele wennastamise eesmärgiga läheneda, kuid aeti suurtükitulega tagasi.

Balti meri.

Soome lahe piirkonnas wõitlusi ei olnud. Miinipüüdmisetööd kestasid edasi.

14. oktobri öö jooksul lahkusid sakslased Wirtsust. Wirtsu mõis põletati maha, toidutagawarad röövwti ära. Mujal wäerinnal seisukord muutusteta. (Pta)

*

Saksa laewu ei ole põhja lastud.

Wolfi agentuur teatab Pta järele ametlikult, et Wene merewäe teadaanne, mis köneleb, et Inglise weealuse paadi poolt üks Saksa liinilaew ja weolaew põhja on lastud, tõeoludele ei wasta. Weealuse paadi kallaletungimist märgati Saksa laewade poolt, kuid üksi wäljalastud miin ei läinud eesmärki.

Prantsuse sõjawäli.

Belgia ja Prantsuse wäed ühiselt edasi läinud.

Londonis. 15. okt. Belgia ja Prantsuse wäed läksid ühiselt edasi ja wõtsid Biffheijani piirkonnas Merkenri poolsaare ära. (Pta)

Liitlased Belgias juure eduga peale tungima hakanud.

Londonis, 14. okt. Ypres'i wäerinnal wõtsid Prantsuse-Inglise wäed kohalise tähtsusega sõjalise operatsioni ette ja halwa ilma peale waatamata nihkusid tuntawalt edasi waenlaselt tähtsaid seisukohtasid ära wõttes. Roulers-Ypres'i raudteeliinist põhjapool ja Paelapellest põhja-idapool saatsid peaoperatsioni Inglise ja Kanada polgud korda ja liikusid peale suurt lahingut edasi. Mõlemil pool Menini raudteed kestsid wõitlused terwe päewa läbi, misjuures meie wäed uuesti edasi liikusid ja sakslasi wangi wõtsid. Bixschootest põhjapool wõtsid prantslased nendele omase wahwusega tormijooksu ette ja Senaensbeke weega ülejujutatud koha peale waatamata, kus prantslastel kaelast saadik wees tuli käia, jõudsid kawatsetud eesmärkidele, liikusid edasi ja wõtsid üle 800 sakslase wangi ning terwe rea külasid enese kätte.

Paschendaele lõuna- ja läänepool wõttis waenlane eila kaks tugewat wastukallaletungimist seisukohtadele, mis meie neilt hommikul ära wõtsime, ette, kuid löödi tagasi, misjuures waenlane meile wangisid maha jättis. Öösi kindlustasime endid ilma takistamata uutel seisukohtadel, mis peale Paschendaelest lõunapool uuesti edasi tungisime ja 18 kuulipildujat saime.

Parisis, 14. okt. Pealetungimine Belgias, mis meie hommikul kella 5 ajal ette wõtsime, arenes terwe päewa läbi meile täieliku eduga. Mõlemil pool Ypres-Diksmuide raudteed wõtsime 4 kilomeetri pikkusel wäerinnal ja 2 kilomeetri sügawuses kõik sakslaste seisukohad ära. Waenlase wisa wastupaneku peale waatamata jõudis meie sõjawägede parem tiiw Gutschülsti m metsani, misjuures waenlane suuri kaotusi sai ja hulk külasid ja tugewasti kindlustatud talusid meile jätma pidi.

Londonis, 15. okt. Inglise ametlik teadaanne kinnitab prantslaste edukat pealetungimist Bixschooten-Diksmuide raudtee juures 14. okt., misjuures Inglise wäerinnal eila hommikul alganud pealetungimisel senini üle 1100 sakslase wangi on langenud. (Pta.)

Italia sõjawäli.

Austria-Saksa wägede suur wõit.

Kopenhagenis. 13. okt. Correspondenz-Bureau teatab, et Austria saadikutekogu esimees teatanud, et Austria-Saksa wäed wiimasel pealetungimisel Italia wäerinnal 30.000 itallast wangi wõtnud ja 300 suurtükki saanud. (Pta)

Austria-Saksa wägede suur wõit. (?) peale tungimas.

Roomas. 13. okt. Waenlase pealetungimine meie pahemal tiiwal kestis terwe öö ja järgmise päewa, 12. okt., tugewate jõududega edasi. Meie taganesime piiriäärsele joonele Auzzest läänepool, niisama ka puhastasime oma wägedest Bainsizza kõrgemaa.

14. okt. Monte-Canino ja Jurdie oru ülemise osa wahel tuli waenlane üle piiri ja püüab lagendikule peaseda. Carsso wäerinnal kaswab waenlase jõupingutus, kuid ta tormijooksud löödi senini tagasi. (Pta)

Brasilia Saksamaale sõja kuulutanud.

Londonis. 13. okt. (Pta) Reuteri agentuur teatab, et Brasilia laew „Masluo" Hispania rannas põhja lastud, mille puhul Brasilia wabariigi president teatanud, et laewa põhjalaskmisega Saksamaa Brasilia enese wastu sõjaseisukorda pannud.

New-Yorgis. 14. okt. (Pta) Rio-deJaneirost telegrafeeritakse, et Brasilia parlament otsustas Saksamaale sõda kuulutada. Brasilia ühendatud riikide president kinnitas parlamendi ühehealelise otsuse.

Sõjawägi nõuab rahu.

Laupäewal oli Peterburi tööliste ja sõdatite ning talupoegade kesktäidesaatwa komitee koosolek, kus wäerinna esitajad üksteise järele kõnetooli astusid ja igaüks oma wäerinna poolt antud kaaskirja ette lugesid.

Kõik kõnelejad ilma erandita rääkisid, et föda neil asjaoludel, mis wäerinnal walitsewad, wõimata on jatkata.

„Wäerind elab palawikulisest mõttest rahu üle." Paljud wäeosad nõuawad rahu, üksköik misfugust, oigu wõi eraldirahu. Iseäranis iseloomulikult ütles üks esitaja:

„Kui jälk rahu peab olema, siis tehke wõi jälk rahu."

Soldatite masse on nii wäga rahuigatsusega täidetud, et tema enese organisatsionid teda enam lähemas tulewikus seisukohtadel ei suuda hoida, sest sõjawäelaste hulgad õelda kategorilikult, et nad küllmade tulekul enam wäerinnale ei jää.

„Rab. Gas."

Wene wägede wägiwallateod.

Laastaw rekwireerimine.

Keila wallawalitsus on maapäewale järgmise kirja saatnud:

Keila walla mõisa- ja taluomanikkudelt rekwireeritakse K. polgu ja suurtükiwäe jaoks kariloomi. 16 oktobriks peab 50 looma muretsetud olema, mõni päew hiljem weel 150 looma ja peale selle igal nädalal 5—7 looma.

Rekwireerimist toimetab K. polgu rekwisitsioni kommisjoni esimees ühes walla esitajaga — kohaliku walla toitluskomitee esimehega. Kuid mõned osad panewad ka iseseiswalt rekwisitsionisid toime.

Nagu kuulda, ei olla aga loomade rekwireerimiseks Tallinna kindluse piirkonnast kindlusekomandandi poolt luba antud.

Peale loomade rekwireeritakse ka loomatoit ja igale wäeosale on luba antud iseseiswalt rekwisitsionisid toime panna, mis elanikkude huwidele wäga kahjulik on, sest niisugustel tingimistel wõidakse kõik ära wõtta, kuna ju üks wäeosa teada ei wõi, palju teine on wõtnud.

Wallawalitsuse arwates tuleks rekwisitsion nimelt ühe komisjoni hoolde anda, kes siis saadused ise wäeosadele wälja jagaks.

Selles mõttes palubki wallawalitsus, et maapäew walla huwide kaitsmiseks kõik abinõud tarwitusele wõtaks, wastasel korral on nälga karta.

Hobused wiljaorasel.

Keilast teatatakse maawalitsusele: Juba mitu päewa lastakse kohaliku polgu hobuseid Keila mõisa rukkipõllule sööma. Hobustest on mõned kamitsas, nii et orase häwitamine wäga suur on. Pühap. 15. okt. oli põllul näituseks 23 hobust. Hobustel järelwaatajaid juures ei ole.

Üks jagu sõjawäe hobuseid on jälle kaunis tihti kohalikul surnuaial. Hauad on ära tallatud ja sõnikut täis.

Sõjawäed koolimajades.

Keila wallas Lehola ja Klooga wallakoolide ruumid on sõjawägede tarwitada antud. Sellepärast ei saa koolitöö algada.

Wallawalitsus palub korraldust teha, et koolide ruumid wabastataks.

7. oktobril tulid Konstantin von Bremeni päralt olewasse Solidüdi koha peale, Harku wallas, wiis soldatit, kellest kaks sõjariistus olid. Ruumidesse sisse astudes, laotasid soldatid kolm kortsi laiali ja wiisid mitmesugusid nõusid ja teisi wäikseid asju kaasa, kuna teine osa asju sealsamas ära purustati. Ära minnes lubasid soldatid tagasi tulla.

Selsamal päewal kell 12 öösel tulid soldatid, 10415 inimest, tagasi ja afusid Bremeni majahoidja Paul Riinepuu korterisse, kus ligi 20 kasti lahti murdes palju nõusid, pesu ja muud kraami ära wiisid.

Teater.

„Estonia".

Krahw Aleksei Tolstoi ajalooline draama „Joan Hirmsa surm", mis aastate eest wanas „Estonias" mängul oli ja täiesti sündmusena rahwa poolt wastu wõeti — sest toote peakujuks on Wenemaa ajaloost tuntud isemeelne hirmuwalitseja tsaar Joan IV Wassiljewitsh oma ümbruskonnaga, tuleb nüüd täna, teisipäewal, uuesti mängule.

Niisama nagu Joan Hirmsa ajalugu tähtsamatele maali- ja raidkunstnikkudele küllalt kunstiwäärilist loomiseainet on suutnud anda, on ka krahw Aleksei Tolstoi seda oma ajaloolise draamatrilogia „Joan Hirmsa surm", „Tsaar Feodor" ja „Tsaar Boris" — jaoks leidnud, mis kuulub kirjandusliste suurteoste hulka.

„Joan Hirmsa surm'a" peaasjalikuks heaks omaduseks on, et näidend kõigile arusaadaw ja mõtte poolest nüdagi arusaamataks ei jää, ühtlasi näitlejale suuri hingeelulisi ülesandeid pakkudes.

Etenduse algus, mis äripäewadel pool seitse — on „Joan Hirmsa surma puhul k. 6.

Teatri büroo.

16. oktobri pühitsemine.

Juba hommikul kella 9 ajal hakkas Uuele turule paiga läheduses, kus 12 aasta eest kohutaw weretöö toime pandi, mitmest linnaäärest inimesi kokku koguma.

Lakmisepaigale oli tammepuust monument sellekohase punase pealkirjaga üles seatud. Linna aednik talitas oma abilistega ilustamisetööde kallal.

Turule oli kolm, neli punase riidega ülestõmmatud ja punaste lippudega ehitud kõnelawa üles seatud.

Kella kümneks hakkasid rongikäigud lippude ja plakatitega kohale ilmuma. Rongikäikudest wõtsid osa maapäew, töölised, kohalikud sõjawäelased ja kodanikud. Mälestusemärgile asetati hulk pärgasid ja elawaid lillesid.

Kõnelawadelt kõnelesid maapäewa esitajad, paljud tööliste ja mitmesuguste parteide ning organisatsionide esitajad.

Linnawolikogu esitajate Wõõlmanni ja Ümariku poolt pandi tore pärg langenute mälestusesambale. Ühtlasi pööras linnaameti esimees Wõõlmann kõnega „seltsimeeste ja kodanikkude" poole, milles ülewaadet 12 aasta eest toimepandud weretöö kohta tegi, mille järele muusik leinamarssi mängis. Üldse olid leinaplatsil mitu muusikakoori ning „Marseillaise", „Internatsionali" ja „Leinamarsi" helid kajasid wahetpidamata.

Mälestusesamba eest mööda minnes liikus rongikäik pikkamisi läbi Jaani uulitsa Rahumäe poole.

Mälestusepühast wõttis osa peaaegu terwe Tallinn. Ainult wihmane sügisseilm takistas pisut pühalikku meeleolu.

Leedumaa iseseiswa riigina rahukonwerentsil.

Stockholms, 11. okt. (Pta.) Endise dumasaadiku juhatusel ärapeetud Leedu konwerents, millest ka sakslaste käes olewatest Leedu maadest saadikud osa wõtsid, wõttis resolutsioni wastu, milles Leedumaa iseseiswus tarwilikuks tunnistatakse. Ühtlasi peab Leedumaa iseseiswana riigina tulewasest rahukonwerentsist osa wõtma. Peale selle lubatakse resolutsionis Leedu walitud rahwuskogu Wilnas toetada, kui see Leedu rahwa üksildist tahtmist teostada püüab.

Leedumaa on walmis Saksamaaga ühendusesse astuma.

Leedu konwerents awaldas Stockholmis Leedu rahwuskogu resolutsioni, mis see oma istumisel Wilnas 18. maist kuni 22. sept. wastu wõttis. Saksa sõjawäewõimud keelasid omal ajal selle resolutsioni awaldamise ära. Resolutsionis tähendatakse, et Leedumaa wabaks edenemiseks on tarwis, et ta etnografilistel alustel iseseiswaks demokratliseks riigiks saaks. Tulewase waba Leedumaa põhiseaduste ja tema wahekorra äramääramiseks teiste naabririikidega tuleb Wilnas ajutaw kogu demokratlisel walimisejõistemil kokku kutsuda. Kui Saksamaa weel enne sõja lõppu töötuse annab, et ta Leedumaa huwisid tulewasel rahukonwerentsil kaitsma saab, siis aru saades, et Leedumaa huwid läänes kindlamat kaitset leiawad kui idas, on Leedumaa walmis iseseiswana riigina Saksamaaga ühendusesse astuma.

Ajupuhastuse-püha puhul ei ilmu homme leht. Talitus.

Eesti Tarwitajate-Ühisuste Liit
Eesti pangamajas
Kontor awatud kella 10 h.—3 p. lõun. Juhatuse kõnetunnid kella 12—2 p.
ostab: **Sõõgikartulid** müüb: **Soome silku**
5678 suuremal arwul. Juhatus.

Wene wabariigi ajutine nõukogu.

Koosolek 13. oktobril.

(Järg.)

Bogdanowi kõne.

Riigikaitsekomisjoni nimel teatab Bogdanow, et komisjon, walitsuse aruannet ära kuulates, leiab, et ewakueerimise küsimus wäga keeruline on, mis enam tähelepanekut nõuab. Kõneleja tähendab, et praegusel istumisel peab wabariigi nõukogu ainult ühe politilise küsimuse läbi arutama, nimelt küsimuse walitsuse ja walitsusliste asutuste ewakueerimise tarwilikkuse ja wõimaluse kohta Peterburist, sest sellepärast tehtakse Peterburis walitsuse wastu sihikindlat kihutustööd ja süüdistatakse walitsust kawatsustes, mis tal mitte ei ole. Sellepärast teeb Bogdanow nõukogule ettepaneku selle küsimuse kohta otsus teha ja wastu wõtta, mis tõendaks, et walitsus wõtab kõik abinõud Peterburi kaitsmiseks tarwitusele ja jääb Peterburi nii kauaks, kuni pealinna otsekohene sõjaline hädaoht ähwardab, niisama ka tõendas nõukogu otsus seda, et walitsus kawatseb asutawat kogu Peterburi kokku kutsuda. Walitsus peab sellekohase teadaandmisega rahwa poole pöörama. (Kiiduawaldused.)

Kutleri kõne.

Tööstuslaste nimel palub Kutler ewakueerimise ja tühjendamise wahel wahet teha. Peterburi tühjendamise wastu ei ole keegi, mis aga ewakueerimisesse puutub, siis on asjaolud juba teistsugusemad. Tööstuslaste rühm leiab, et kas ewakueerimist laialises mõttes üleüldse wõimalik on läbi wiia, sest nagu kogemused Warssawi ewakueerimisest näitawad, wõiwad ewakueeritud wabrikud uues kohas ainult 1½ ehk 2 aasta pärast täielikult tööd algada, kuna aga riigikaitseks ei ole see mitte üksköik. Mis walitsusliste asutuste ewakueerimisesse puutub, siis ka nende tööjõud langeb. Sellepärast arwab Kutler, et Peterburi tuleb kõigest jõust kaitsta. (Kiiduawaldused).

Tsherewanini kõne.

Tsherewanin awaldab ühendatud wähemlaste rühma nimel täielikku rahulolemise tundmust, et ewakueerimise kui ettewaatuse abinõu peale waadatakse, walitsus pealinnast sedamaid ära sõitma ei hakka ja asutawat kogu Peterburi kokku kutsuda kawatsetakse. Seda tähele pannes, et ewakueerimine laialiste pealinna töölistehulkade seisukorda puutub, peab walitsus riigikaitse komisjonile täielise eelnõu ette panema, mil wiisil tööliste seisukorda kindlustatakse.

Pokrowski kõne.

Pokrowski teatab s.-rewolutsionäride rühma nimel, et rühma ewakueerimise asjas tehtud otsusega täiesti rahul on. Tarwis on ainult Peterburi majanduslise ewakueerimise plaan walmis teha, kui seda sõja-aja tingimised nõuawad.

Kerenski teine kõne.

Peaminister Kerenski selgitab, et walitsus plaani wälja töötab, kudas ewakueeritawate ettewõtete töölisi kindlustada. Selle plaani kannab ajutine walitsus ühel ajutise nõukogu koosolekul ette.

Edasi kõneleb peaminister waleteadetest, mis ühes osas ajakirjanduses ewakueerimise kohta liiguwad, ja juhib tähelepanekut selle peale, et kaks äärmist poolt — „Rabotshi Putj" (enamlaste leht) ja „Nowaja Rusj" (wasturewolutsioniline uulitsaleht) — selles tegewuses ühte teed käiwad ja kokku puutuwad. Et walitsus põgeneb, see on mõlema tiiwa hüüdsõna, niisama ka see, et walitsus tahtwat pealinna sakslastele ära müüa.

Kuid nende õiguste ja põhjusmõtete kaitsmine, mis rahwas wõitluses tsaristlik korraga igaühele kinkinud, on tähtsam, kui tänase päewa raskused, sellepärast seisame meie sellel seisukohal, et sõna- ja trükiwabadust tuleb kaitseda, ja ootame, et awalik arwamine oma põlastusega sunnib neid ajalehti kaduma, mis sõnawabaduse katte all rüüstamisi edendawad ja rahwahulkasid juhtunult ekstitada püüawad. Kas seda teitu parempoolse wõi pahempoolse „soustiga" lausele kantakse, on walitsusele üksköik. (Tormiline, kaaskestew käteplagin paremal pool ja keskel.)

Koosolek 16. okt.

Ajutise nõukogu koosolek awatakse kell 11 50 min. Awksentjew awab koosoleku, annab aga siis juhatuse Peshehonowi kätte. Päewakorral on

riigikaitse seisukorra küsimus,

mille üle ajutine walitsus selgitust andis.

Muralewitshi kõne.

Töötawate haritlaste nõukogu esitaja Muralewitsh leiab, et selles seisukorras, mis riigis walitseb, mingisugustest riigikaitse plaanidest juttugi ei wõi olla. Et riik uuesti wõiks enese jalule ajada, on waja hädaldamise asemel tõesõna õelda. Sellepärast on waja nõudma hakata, et jõud wõinu alla heidaks. Kõneleja tunnistab, et praegu riigis keegi kellegi sõna ei kuule. Sellepärast ütleb rahwas ajutisele walitsusele: „Wõta mõek ja mine wõitle waenlasega! See ei tähenda ainult sõjamõeka, waid ka õige kohtumõistmise mõeka".

Wojewodini kõne.

Talupoeg maaomanik Wojewodin tuletab meelde, et hädaoht, mis riiki ähwardab, igasuguseid parteitülisid lõpetama ja isamaa peastmiseks ühinema kutsub. Kõiki neid, kes ühinemist taristawad, tuleb äraandjateks tembeldada. Kõneleja arwamise järele on ka Lenin nende seas. Neid on tarwis oma keskelt wälja heita.

(Järgneb.)

Talurahwaliitude ülesanne asutawa kogu walimistel.

Selleks, et talurahwal wõimalus oleks oma kõsusid kaitsta, ja küsimusi, millel põllutöölise rahwa kohta eluline tähtsus, igakülgselt läbi arutada, — selleks asutati läimud suwel waldadesse ja maakondadesse nõndanimetatud talurahwaliidud.

Liidu komiteed ja jaoskonnad pidid talurahwa parlamendiks saama, kus wallakodanikud mitte üksinda neid küsimusi ei aruta, millel kohaline tähtsus, waid ka laiema ulatusega küsimusi, mis meie maa ja rahwaga ning tema tulewikuga ühenduses.

Need komiteed ja jaoskonnad pidid ka järelwalwajaks olema selle üle, kudas meie kubermangu- ja maakondade-nõukogud töötawad. Nende kaudu pidi maapäew ja maakonnanõukogud teada saama rahwa tahtmist ja soowisid.

Ei wõi kiita, nagu olekside talurahwaliidud oma ülesannet eeskujulikult täitnud. Paljudes waldades ei suudetudki liidukomiteed elule kutsuda; mitmes wallas jäi liidukomitee jälle ainult paberile. On waldasid, kus komitee peale asutamise-koosoleku rohkem koosolekuid ei olegi pidanud. Arusaadaw, et sarnastest korraldustest midagi kasu ei ole ja et nad niihästi koha peal kui eemal mingit mõju ei suuda awaldada.

On aga ka komiteesid, mis jõudumööda on püüdnud tegewust awaldada. Kui see tegewus wahest nii wiljakas pole olnud, kui esialgu loodeti, siis on see wahandaw erakordsete oludega ja jõudude puudusega.

Sest meie elame ju praegu ikka aegu üle, kus maa meestest lagedaks tehtud. Nooremad jõud, eestwedajad ja ergutajad on suuremalt osalt isamaakaitseks püssi alla wiidud.

Kuid kõige selle juures ei saa talurahwaliitude tähtsust eitada. Olgugi, et liidukomiteed siin wõi seal ehk suikunud on, hea tahtmise ja asjatundliku juhtimise juures suudawad nad siiski õige palju kasulikku korda saata.

Just niiid on aeg kätte jõudnud, kus kõik wallakomiteed agaramat tegewust peawad awaldama hakkama. Need liidukomiteed, mis tänini suikunud, peawad uut jõudu wõtma. Ja waldades, kus komiteed alles asutamata, tulewad need wiibimata elule kutsuda.

Miks seda just niiid tarwis on?

Wastust selle peale annab meile praegune aeg ise. Kogu suur Wene riik walmistab asutawa kogu walimiste wastu, ja ka meie ei tohi tuimaks pealtwaatajaks jääda. Sest meil tuleb asutawalt kogult wahest rohkem nõuda, kui seda sõsinistel kubermangudel waja nõuda ongi.

Kes peab aga meie saadikutele, keda meie asutawasse kogusse läkitame, selgeks tegema, mida nad seal meile nõudma peawad? Kes ütleb neile, mida meie rahwas tahab ja igatseb? Wõi saadame sinna Jüri ehk Jaani ja ütleme, et küll nad ise teawad, mida nad meie maale nõuawad. —

See seisukoht oleks wõimatu wildak. Meie oleme nelja riigiwolikogusse mehi saatnud, ilma et meil wõimalus oleks olnud neile juhtnöörisid kaasa anda, mis need saadikud riigiwolikogus tegema peaksid. Ja tagajärg oli, et meie saadikud oma walijate ees wastutust ei tunnud, sest walijad ei olnud neile ju walimistel öelnud, mis nad õieti tahawad. Talitati omapeed, ilma et küsimist oleks üles seatudki, kas see rahwa enamuse soowidega kokkukõlas wõi mitte.

Niiid on ajad muutunud. Rahwal on wõimalus kodus koha peal iga küsimust läbi arutada ja oma esimehedele asutawasse kogusse kindlaid juhtnöörisid kaasa anda. Selleks ei ole takistusi. Waja ainult endid korraldada, liitudesse ja komiteedesse astuda, kus praeguse seisukorra kui ka tulewiku kawatsuste kohta wõib seisukohta wõtta.

Talurahwaliit peab niiid otsusele jõudma, mis nõuab meie põllutöölise rahwas Wene riigi asutawalt kogult. Kas seda, et eraomandus saaks ära kaotatud ning hingemaa wiisil siiludeks tükeldatud, mida aasta aasta järele jaotatakse ja ümber mõõdetakse. Wõi seda, et kõik maa ilma tasuta rahwa omanduseks tunnistatakse, mida kogukondlisel korraldusel ühiselt haritakse ja ühiselt saaki jagatakse. Ehk jälle seda, et eraomandus endist wiisi jääb, kuna seal kõrwal ka põline rent õigustatud on.

Kui talurahwas oma liitude kaudu nende küsimuste kohta otsusele jõudnud, siis teab ta ka, kellele ta asutawa kogu walimistel oma healed annab.

Walimistel tuleb meie talurahwal neid erakondasid toetada, kelle programm talurahwa huwidele kõige rohkem wastab ja kes meie maatarwitamise süstemis mitte liig järskusid katseid tegema ei rutta.

Wiimasel talurahwaliidu komitee esitajate koosolekul, Tallinnas, tunnistati Eesti radikaldemokratlise erakonna poolt ülesseatud põhjusjooned maakorralduse küsimuse kohta õigeks ja wastuwõetawaks. Nimelt, et maaküsimust Eestimaa kohta ärgu hakku mitte Wene riigi asutaw kogu otsustama, waid selle otsustamine antagu meie oma, s. o. Eesti asutawa kogu kätte. Wõerastel ärgu olgu asja, kudas meie oma maid harida ja kasutada tahame, seda otsustame ise oma kodus. Ja meie esitajad asutawas kogus peawad nõudma, et selle nii tähtsa ja põhjapaneva küsimuse otsustamine meie enda kätte antakse.

Talurahwaliidu komiteed waldades peaksid igal pool sellelesamale seisukohale asuma. On nad kord maaküsimuses kindla seisukoha wõtnud, siis ei ole raske neil ka otsusele jõuda, missuguse politilise parteiga ühes meie põllutöölise rahwal tuleb walimistele minna.

Sellepärast asugu liidukomiteed niiid agaralt tööle. Aeg läpeb otsa. Igatahes peab enne, kui walimisedelisid minnakse ära andma, selge olema, missuguse nimekirja eest healetada maksab. Iseenesest ei jõuta mitte sellele otsusele, kui mitte aegsasti üheskoos selle üle aru ei peeta ega selgust ei nõutata. Kuid asutaw kogu on liig tähtis selleks, et tema walimistele kipniste silmadega ei minda.

Robert Berendsen.

Märkused.

„Kodanlane! . . ."

Nimetus, täis põlgtust. Kes ei ole teda niiidse rewolutsioni ajal eneje kohta kuulnud? Palju on wabrikanta ja suurte äride pidajaid, keda tõesti kodanlasteks wõib nimetada? Nendele on seda nimetusi tõige wähem näkku wisatud. Kodanlased on praegu arstid, adwokadid, kooliõpetajad, pisikese majakese omanikud, puhtas riides töölised ja isegi madrus, kes püksisääri saabaste peal kannab, soldati silmis. On inimesel wakamaa maad, siis on ta kodanlane, on tal kapsaed rendil — kodanlane, peab ta oma hobusega woorimehe ametit — kodanlane.

Kujutame ette, mis on niisuguse waate tagajärjed.

Kaswab uus põlw inimesi, kes praegu wäikesed alles on. Nemad kuulewad, kudas sõna „kodanlane" rusuwa põlgtusega öeldakse. Nad waatawad seda, kelle kohta seda öeldakse. Nad peawad siis järeldama, et kui sa ei taha alatuks kodanlaseks saada, siis ära õpi, ära ole kõkkuhoidlik, ära püüa puhtasti riides käia, ära pese nägu ega käsa puhtaks, ära kammi pead, ära püüi nina.

Tõesti, teisiti ei wõi järeldada.

Käid koolis ja õpid, siis ei tule sinust ju muud kui neetud kodanlane; oled sa kõkkuhoidlik, siis muretsed wõi rendid omale tüki maad wõi maja, ja jällegi oled neetud kodanlaste hulgas; käid sa aga püksisääred saabaste peal ja ninarätik taskus, siis on selged tundemärgid olemas, et sul täielikud kodanlase kalduwused on. Mis sa muidu niisugune poenike poisis wõi preili tahad olla?

Huwitaw on Tallinnas kümne wõi kahekümne aasta pärast näha, kui need inimesed kõik suureks kaswawad, kes niiid õpiwad ümbruskonna waadete järele kodanlast maailma teotuseks pidama ja tema wastandid tahawad olla. Missugune Tallinn siis õieti wälja näeb, kui siin ühtegi kodanlast enam ei ole? Uulitsatel käiwad inimesed edasi tagasi, seltsimajades tantsitakse, elektritramwai kihutab Kadrioru poole ja merekaldal on jalutajad, aga mitte ühte kodanlast kusagil. Seda aega tahaks näha.

Räägitakse, et omal ajal, kui endine keiser Nikolai II esimest korda Tallinnas käis, siis ta küsis, kui bluusedes inimesi uulitsatel ei näinud: „Miks siin töölisi ei ole?"

Kuningale paistis siis, et terwe Tallinn ainult kodanlastest kihiseb.

Ega niisugune iseenese peimine Tallinnas nii raske ei olegi. Tallinnas annastatakse ju üleüldse kodanlaste moodi wälja näha. See foom oli seni kogumi nii külgehakkaw, et isegi need, kes Koplisse tulles oma wälimuse peale suurt rõhku ei pannud, Tallinnas warsti riiete poolest kodanlasteks muutusid. Kahtlemata wõetakse nad niiid Wenemaal, kui nad tagasi lähewad, kui „burshuid" wastu. Muidugi, see ei puutu meisse, aga kodanlasteta Tallinna, seda tahaks näha.

*

Kuningat nimetades tuli midagi meelde.

Räägitakse, et Amerikas suure õhinaga Nikolai II pilta ostetawat.

Mispärast neid ostetakse?

Ameriklased imestawat, et see mees Wenemaad suutis walitseda, ja pealegi hulk aastaid, kuna teised targemad sellega kudagi hakkama ei saa.

Mis ameriklastel wiga nalja teha?

*

Kõige huwitawam teade, mis wiimase nädala jooksul tuli, on see, et kolm walda Pihkwa mail otsuseks on teinud Jumalat kui wana korra tegelast boikoteerida.

Ei usu, et Pihkwa mees selle otsuse täitmisega korda saab. Eks neid mehi ole nähtud.

K. K.

Maapäew.

Koosolek 13. oktobril.

(Järg.)

Pärast Läänemaa riiistamise asja wõetakse maanõukogu ja maawalitsuse eelarwe arutusele. Aruandjaks on rahaasjanduse-osakonna juhataja, kes alguses liihikese ülewaate terwest eelarwest annab, mis kuni 1. jaanuarini 1918. a. 2.196.020 rbl. 6 kop. peale kokkukõlasse seatud ja juhib tähelepanemist selle peale, et waewalt wõimalik on praegusel koosolekul terwet eelarwet üksikasjaliselt läbi arutada, wõidaks ainult üleüldisi märkusi ja näpunäiteid maawalitsusele summade tarwitamise kohta anda, millega ka nõus ollakse.

Asutakse üksikute osakondade juhatajate seletuste kuulamisele sellekohaste eelarwe-osade kohta. Kõige pealt wõetakse ette hariduse-osakonna eelarwe, mille järele nim. osakonna wäljaminekud käesolewa aasta lõpuni 51.325 rbl. olekside. Enamlased ja endine esimees Wallner nõuawad eelarwesse kõigi Eestimaal töötawate kooliõpetajate palkasid üles wõtta, alammääraks 150 rbl. kuus määrata. Neile seletatakse, et wõimata on maawalitsusel kõigi kooliõp. palkade maksmist oma peale wõtta, mis miljonisid wälja teeks, kuna aga maawalitsusel sellekohaseid sissetulekuid ei ole. Maapäew wõib ainult niisuguseid otsusid teha, mille täitmiseks tal abinõusid ei puudu (Põld). Niisama wõidaks ka teiste osakondade piirkonnas teeninutele ametnikkudele, nagu näit. wallasekretär., linnaametite liikm. jne maawalitsuse kulul palkasid nõuda. (Seljamaa). Eelarwe aruandja tähendab, et mõlemad omawalitsuskonnad kooliülespidamises teatud mõõdul autonomised on ja sellekohaseid wäljaminekuid ise peawad kandma. Enamlased ja teised äärmised pahempoolsed sotsialistid seisawad kangekaelselt oma nõudmise juures. Nad.-dem. Reintamm tähendab, et kooliõp. palga alammäär 150 rbl. wastu ei ole keegi waielnud, sest ka see palk ei ole praegusel kallil ajal sugugi suur, kuid et maawalitsus kõigi Eestimaal töötawate kooliõpetajate palgamaksmise oma peale wõtaks ja juba 1. sept. s. a., nagu seda hr. Wallneri ettepanek nõuab, seda küll ei saa wastu wõtta; enne peaksinne kõik Eestimaa koolid oma kätte saama ja maawalitsuse koolideks tunnistama, mis aga weel tegemata. — wõetakse wastu keskriihmade ja parempoolsete heallega ettepanek, ainuke wõimalik praegusel ajal:

Maanõukogu kohustab hariduse-osakonda kõige lähemal ajal eelnõu wälja töötada ja palgaoludе korraldamiseks ja abinõude leidmiseks, kudas rahwakooliõp. palga alammäär kuni 150 rbl. kuus kindlustada. Ühes sellega leiab maanõukogu tarwilikuks, et meie omawalitsused juba tänawu õpeaasta algul oma kooliõp. palga nim. määrani tõstaks."

Niisama wõetakse wastu ka hr. Birki täiendus eelarwele, summasid määrata asutuste loomiseks, kus lasteaedade ja lastemänguplatside juhatajaid ette wõlmistataks.

Wõetakse ka eelarwe teised osad wastu ja wolitatakse maawalitsust nim. eelarwe piirides wäljaminekuid teha, kuna eelarwete lõpulik ja üksikasjaline läbiwaatamine järgmiseks istumisejärguks jätetakse.

Jõutakse weel sellekohase uurimisekomisjoni aruanne Kuristа 18. juuli tapmiseloo üle ära kuulata, kuna seisukohawõtmine asja kohta järgmiseks koosolekuks edasi liikatakse, mis ajaks komisjon sellekohase resolutsioni wälja töötaks. Resolutsioni wäljatöötamiseks walitakse komisjonile weel juurde adw. Jaakson ja Strandmann.

Koosolek lõpeb kella 12 ajal öösel. —m.

Wäljamaa ajakirjandus ja Wene demokratia rahutingimised.

Saksamaa ajakirjandus.

Saksa poolametlik heatekandja „Norddeutsche Allgemeine Zeitung" wõtab tööliste ja sõjawäelaste nõukogu poolt wäljatöötatud juhatuskirjas ülesseatud rahutingimiste kohta sõna ja tähendab, et rahutingimiste kohta ülesseatud kawa puhastwerd Wene oma on. Kuigi seal mõned punktid Saksamaa huwidega kokku ei lähe, siiski on need teises waimus, kui Asquith'i ja Lloyd George'i wiimased köned. Wene demokratia rahutingimistes on seesama leplik wõrm, mis riigipäewa könedes paawsti rahumärgukirja puhul aset leidis. Leht arwab, et juhatuskiri peegeldab Wene rahwa enamuse rahupüüdeid ja loodab, et see Wene ametliku diplomatia ja liitlaste peale oma mõju saab awaldama.

„Wiener Fremdenblatt" nimetab juhatuskirja suureks sammuks edasi. Nende ettepanekute peatähtsus seisab selles, et neis utopialistest sõjaeesmärkidest lahti öeldakse. Igatahes hakkas Wenemaa niisuguses toonis könelema, mis wõimaluse annab wastamiseks. Kuid, tähendab leht, Wene rahuprogrammil on ainult siis keskriikide jaoks wäärtust, kui ta eneses niiwõrd küllalt jõudu leiab, et temaga ka Parisis, Londonis ja Roomas rehkendatakse.

Inglise ajakirjandus.

Pta. „Pall-Mall-Gazette" kirjutab, et tööliste ja sõjawäelaste nõukogu poolt ülesseatud rahutingimised tõendawad, et Wene demokratia tõeoludest arusaamisewõime täiesti kaotanud on. Ta elab miskisuguses sõnaderiigis, mille ta ise oma mõttekujutustega on loonud. Aeg oleks juba ammugi Wene demokratial mitteteostatawatest utopialistest unistustest lahti ütelda ja enam tõeludega rehkendama hakata. Juba see asjaolu, et Preisimaa niiid juba Peterburi wärawatest sisse tungib, annaks küllalt põhjust arwata, et kõige ägedam sõjawastane arusaamisele peaks tulema.

„Daily News" leiab, et tööliste ja sõjawäelaste teadaanne sõjaeesmärkide kohta huwitaw dokument on ja arwab, et tuleb aeg, kus see dokument õige tõsise tähtsuse omandab, kuid praegu, kus liitlased weel lõpulikult sõjaeesmärkide kohta kindlale otsusele ei ole jõudnud, ei ole ka sel dokumendil suuremat tähtsust. Ülesseatud põhjusmõtted on huwitawad ja selles mõttes wõib ta õige tee juhiks saada.

„Morning Post" arwab, et tööliste ja sõjawäelaste nõukogul ei ole õigust Wenemaa nimel könelеda, sest et tal ei ole rahwaesitawuse iseloomu. Nõukogu poolt ülesseatud rahutingimised ja Saksamaa huwide kohaselt kokku seatud.

Tallinna surmapataljon Muhumaal.

Wõitlustest osawõtjad jutustawad surmapataljoni tegewusest Muhumaal.

Kohe esimese kutse peale läks surmapataljon Muhumaale 1. okt. Muhumaale tulek sündis sel ajal, kui soldatid panikaliselt saare pealt ära põgenesid, püssisid maa sisse kaewates ehk muidu ära peites. Põgenejad soldatid wõtsid eneste kätte auru- ja transportlaewad, et kiiremini mannermaale peaseda. See igawene wilets, loomakarjaks muutunud inimestesalk julges weel surmapataljoni meeste üle, kes kibedamal silmapilgul saarele tulid, naerda ja neid „lollideks" nimetada. Peale saarele asumist anti pataljonile kohe käsk madrustele appi tanmi kaitsma minna.

Waenlane tungis ilma wahetpidamata tanmi peale, kuid surmapõlgajad löid tormijooksud tagasi ja wõtsid omalt poolt wastutormijooksud ette, millega waenlase juures segadusi sünnitasid. Tanmi surudeti kolm päewa kaitsta, misjuures pataljoni patarei ohwitser Paramonowi juhatusel waenlase miinipaadile, mis tanmi pommitas, tuntawaid wigastusi tegi, nii et see patarei laskepiirilt ära ruttas. Pataljonile anti käsk mitele seisukohtadele taganeda. Käsk wõeti wastumeelselt wastu. Pataljon wastas: meie oleme otsustanud surra ja mitte sakslast saarele lasta. Kui aga selgus, et sakslased ongi juba saarel ja meie soldatid endid alla annawad, kuna aga laewastik ronnast eemale läinud, asus pataljon täielikus korras näidatud seisukohtadele Kooseli polguga kõrwuti. See polk oli ennast allaandmiseks walmis seadnud, ootas waenlast, walged lipud ülewal. Peale selle soowitasid ka pataljoni sedasama teha. Et kutsumata nõuandjatest lahti saada, wõeti nuudid tarwituisele. Peagi ilmusid rattamehed, kes nagu oma kodus ringi sõitsid. Wiie-kuue sakslase juurde jooksid 30—50 soldatit ja pakkusid endid rutem wangi wõtta. Saksa rattamehed endid tõesti kindlal jalal tundes, laususid põlgtusega:

„Kannatage, kord ei ole weel teie käes!"

Püssid wiskasid nad juba ammu minema ja landsid walgeid lippusid. Sel ajal jõudsid randa meie transportlaewad, et osa sõjawägesi ära peasta. Pataljoni jaoks saadeti miinitransport „Demossen". Midagi koledat sündis niiid. Metsalisteks läinud soldatid sooksesid loomahirmus transpordi ümber nagu kärpsed. Surmapataljoni komander, teise järgu kapten Schischko, üttes pataljoni nimel transpordi tarwitamisest ära, kogus ülejäänud mehed kokku ja teatas:

„Kes ei taha alla anda, tulgu minuga surema."

Sakslased lähenesid, algas wõitlus arwu poolest hulga suurema waenlasega. Pataljon ei kaitsnud ainult mitte, waid käis lauldes ja „Elagu waba Wenemaa!" hüüdes mitu korda tormijooksul ja langes wiimase meheni, kuid alla ei andnud. 20 meest peasis juhtumisi ära, nii et endistega kokku, kes haawatutena ennem mannermaale toodi, 800 mehest 188 järele jäi. Kõik ülejäänud pandi georgiristijaamiseks ette, aga Schio-Walischwili kahe risti saamiseks pataljoni lõpu peastmise eest.

Peterburi teedel.

Selle tagajärjel, et Saaremaa, Muhumaa ja Hiiumaa sakslaste kätte langesid, on wenelased Riia lahest täiesti wälja surutud ja nende seisukord õige raskeks muutunud. Peterburi on hädaohus.

See ei ole enam kellegi uudis, kuid siiski kordawad Wene lehed seda ikka uuesti ja uuesti, nagu lootes, et ehk rahwas ja sõjawägi ometi wiimaks kohkub, kui hädaohu suurust näewad.

Palju kuiwemalt ja rahulikumalt hindawad sündmusi Saksa lehed. Nii tähendab „Berliner Tageblatt", et Saaremaa ärawõtmine esimesel joonel ainult taktikaline edusamm on, sest see saar ähwardanud seniajani Saksa pahemat tiiba, mille julgeolek niiid kindlustatud olla.

See on muidugi wäga õige. Saarestiku oma wõimu alla saades wõiwad sakslased niiid päris mureta olla, et neil põhjapoolt mingisuguseid „ootamatusi" karta ei ole. Kuid siiski ei ole nende wõit mitte ainult taktikaline, waid ka strategiline.

Nimetatud Saksa lehes tähendatakse peale selle weel, et Saksa kaitseliin saarte omandamise tagajärjel mitmesaja wersta wõrra on lähenenud. Jälle õige. Kuid ühtlasi on sakslased ka oma merecoperatsionide piirkonda märkſalt laiendanud. Praegu ei wõi sakslased oma operatsioniſid Muhu wäina seisukohtadelt mitte ainult Tallinna ja Peterburi peale juhtida, waid neil on wõimalik ka Ahwenamaa saarte peale tungida, et sealt siis pisitasakesi Soome rannale nihkuda.

Läheks see neil korda, siis oleks, arwab üks Wene sõjaasjatundja, Wene laewastik Soome lahes nagu kotis kinni.

Nii siis on sakslastele saarte omandamise tagajärjel laiad wäljawaated awanenud niihästi Tallinna ja Peterburi kui ka Soomemaa randade poole.

Riia laht on waenlasele praegu awatud. Sinna wõiwad Bremeni ja Hamburgi kaubalaewad kartmatalt sisse sõita ja wäed kusagil Saaremaal wõi Hiiu saarel maale saata, kust wäejuhatus nad siis parajal juhtumisel mannermaale saata wõib — Riia wäerinna seljataha ja Tallinna alla. Igatahes on arwata, et wiimane praegu õige enam Hindenburgi tähelepanekut äratab, sest Tallinn on Soome lahe lukk, mis nurda tuleb, kui Peterburile mere poolt järsku hoopi tahetakse anda.

Wastuseks T. Jürine seletusele.

„Tallinna Teataja" nr. 229 tahab T. Jürine teist korda seletada, et Järwa maakonna nõukogu Kirna walla äratiikeldamisega raskesti makswate seaduste wastu eksinud ja näitab nimelt „Wenemaa seadustekogu II jao paragr. 18. lisa par. 2 märkuse jne. jne." peale, milledest järeldada tuleb, et waldasid ilma nende nõusolemiseta ja ilma wolikogu otsuseta liita ei tohtiwat, ning tähendab, et see seadus ei olewat weel muudetud. Selle juures ei jäta ta ka mind isiklikult puutumata.

Et ajalehes ruumi asjata polemika tarwis mitte raisata, tähendan ainult nõnda palju, et minu wastuses T. Jürinele selge sõnaga üteldud oli, et maakonnanõukogu waldade piiride muenduse kawaga just wallaelanikkude poole pööras, ja et Kirna walla elanikud selle wastu pole hädaldanud. Et kõigi elanikkude poolt walitud saadikud selgemini rahwa soowi awaldawad kui tallitaja ja kirjutaja, kelledel, nagu juba ennemalt näitasin, walla iseseiswusega isiklised huwid ühenduses on, niisama ka wana tiensuline wolikogu — see on demokratline leidus, mille wastu ainult need protesteerimad, kelledele wana kord wäga õiglane ja armas.

Ja mille wastu siis T. Jürine protesteerib? Kas selle wastu, et tema poolt näidatud seaduse §§ weel muudetud pole, wõi selle wastu, et maakonna nõukogu waldade piiride muutmise kawaga mitte wanade wallawolikogude, waid kõige walla elanikkude poole pööras?

Esimesel juhtumisel peaks T. Jürinele, kui wanade ja wististi ka nute seaduste tundjal, teada olema, et seaduste kustutamine, mida ebenew elu maha jätnud on, mitte maakonna nõukogu wõimukonda ei käi.

Kui aga T. Jürine selle wastu hädaldab, et maakonna nõukogu mitte eelnimetatud omadustega wallawolikogu waid terwe walla elanikkude arwamist tarwitas, siis on siin käega katutaw, et protesteerijas waim istub, kes iga wabama korralduse kallale kipub ja selleks ka kõikambrist seadusi wälja toob, mis küll surnud, kuid surnute nimekirjas registreerimata.

Et Wenemaa seadustekogus wäga palju §§ weel mahakustutamata on, siis wõiks ju ka Riikoi II troonilt tõukamise, ajut. walitsuse loomise ja teiste rewolutsioni läbi saadud wohaduste wastu kohtutes kaebtust tõsta, kui mõni tsaariaegne ajutus selleks wolikirja auraks ja protsessiks mõni sada rubla ohwerdaks.

Iiklikult näägutades räägib T. Jürine minu huwidest, nagu keerleks need ainult omawalitsuse tegelaste wõimu- ja palgaküsimuse ümber, kuid unustab ära, et mina oma wastuses otstarbekohasusest, rahwa nõusolemisest ja õiglusest koormatest kõnelesin, kuna wõimukõsimuse just T. Jürine oma lipule kirjutas ning selle niiidki wanu seaduse §§ tocks seab.

Ka ei huwita mind mitte see, kellele need 900 rubla, mis T. Jürine Kirna walla peastmise hinnast maha lubab jätta, sooned, kuid näeksin heameelega, kui T. Jürine seda hinnaalandust Kirna wallale mitte ei teeks, waid selle eest terwe rea wanu seaduse §§, nõdu tegelik elu üle elanud, maha protsessiks, siis oleks minul ennast sellel alal wähem tärendada, ning T. Jürinel nende kaitsmisega wähem waewa.

Edasi pean tähendama, et mina T. Jürinelt mitte terwituseksõnesid noortele omawalitsuse ajutustele ei ootanud, waid asjatundjat juhatust ja õiglast nõu. Kolikombrist seaduste wäljatuhumine ning tsaariaegsete kohtute appikarjumine jääb Jumala teeks, kui see ka mitte musuga waid trükimustaga sünnib.

Lõpuks tarwitab T. Jürine weel isesugust eht demagogilist wõtet seletades, et tsaariaegne tsensuseline wallawolikogu, kelle õigusi tema kaitseb, õige omawalitsuse esitus olla, kelle wastu demokratlistel alustel wolitud maakonna nõukogu, selle tegewusi kaitseks mina sõna wõtsin, paljas ametnikkude kari on! Kas selle tõendusoks kolikambris ka seaduse §§ on?

Sõnajalg.

Paides, 12. okt. 1917.

Kodumaalt.

Wiljandist. 11. okt. 1917. Zeppelini ülesküü sünnitas meie linnas põrisemt panika; paljud inimesed jooksid langeratest pommidest kohutatud, teadmata kuhu poole. See ja muud järgnesed öös saadeti mõõda linna kõigil wäljadel rõõkude oll. Praegu on ärewus kadunud; pikemalt mõletawad seda sakste „kulturatöö" muidugi need, kelledel omakesed surnud ehk wigastatud, ehk jälle waranduus häwitatud. Linn on ööseti pime.

Kauplemisealal walitseb waikus. Herilikul ajal kaubeldi sügisel suurelt tinajecmarte ja linadega; tänawu on üht kui teist koguni wähe. Kaamis palju osteti maalt ega kartulid üles, linnaelanikkude tagaotsas, siis ega ka Tallinna, Soome ja Peterburi saatmiseks. Puuda hind oli eiiti 190 kop., pärast kuni 375 kop. Praegu on see äri wäike ja põllumehed seewad kertulite eest saadud „Kerenski raha".

Turule tuuakse peaasjalikult oiawilja ja kodulinde. Kapsapuud, mis üksikese juba 6 rbl. maksis, maksab niiid weel 150—200 kop. Sama maksab 2—4 rbl., ani kuni 15 rbl. Õige odawad on elus, jõõtmata põrsad. Neljanädala wanuseid põrsaid müüakse 10—12 rbl. eest. Selle eest on aga sealiha kallis; terwe sea wiisi ostes maksatakse naelast 170—200 kop. Leiwajahust ei ole seni puudu olnud, seda antakse tshekkidega. Kuid leiwaküpsetamisehäda tõotab päewakorrale tõusta: puid ei ole selleks saada — kaseputu küll — aessinapuud, maksab 50 rbl. ümber. Sõjawäele loomadewõtmist jätkatakse waheaja järele uuesti meie linnas.

Spec.

— Petroleumipuudus ja selle tagajärjel pimedus on linnas suur. Hiljuti jaime toitluskomitee kaudu 1 naela petroleumi perekonna kohta. Uulitsatel on niiid õhtuti ja ööseti pime kui kotis. Korra kaitseks käiwad omakaitse patrullid linnas. Wäejookſikuid püüitakse palju kinni. Linnawäe ülem andis suduslikku määruse, mis omawolitise korteritesse sisetungimise waljusti ära keelab. Süüdlasi öhwardab raske karistus, mis 8-aastase sunnitööni ulatab. Wargusi on palju, iseäranis wäikesemaid. Warastatakse kõike, mis ette juhtub.

Wiljandlane.

Wõru teated. Mis saab tütarlaste gümnasiumist? Wõrust lahkusid mitmed kroonuametnised. Nende seas oleks pidanud ka naisgümnasium olema. Et aga gümnasium ainult wäikest teetust troonult saab, siis ei wõinud kohaline seltskond sellega kudagi leppida, et koolist ilma jääb. Lastewanemate kogu astus kokku ja otsustas igapidi sõdida, et koolist ilma ei jätetaks. Saadeti linnapea Freymann ülemuse juurde sanme astuma, et kooli evakueerimise käsk tagasi wõetaks. Nüüd on linnapea jõudnud tagasi, ja kooli seisukord on kindel. Evakueerimisest ei ole enam juttugi. Kool jääb lõpulikult paika. Isegi nendele õpejõududele, kes lahkunud on, tehakse ettepanek wiibimata tagasi tulla, wastasel korral kaotawad nad ühe osa omast palgast.

„W. Teet."

Asunduste st.

Oudowa Eesti asunduste koolid peawad weel kõige wähemalt käesolewa õpeaasta omal jõul läbi ajama, „wanawiist kolonistidelt palgaraasukest nuruma, lõdisedes ja pool nälgides", nagu Saaretsa kooliõpetaja tabawalt kirjutas. Kooliülemusteks on Oudowa kreisi koolide nõukogu, kes kooliõpetajad ametisse kinnitab, keda asunduse rahwas ette paneb. Palgaleping on asunikkude- ja kooliõpetajatewaheline kokkulepe. Ometi, just meie asunduste koolidele on senini weel wõlja töötamata. Juhtnöörils olgu koduma kooliõpetajate kongresside õpetawa.

Oudowa kreisi sõnstrwalitsuse üheks alaliseks liikmeks on kooliõpetaja Joh. Kahk (eestlane), kes ka meie Oudowa kreisi Eesti koolide autonom-gruppe esitaja senini on.

Wenemaalt.

Peterburi enamlaste „wäljaastumine" jääb ära.

Tööliste ja soldatite saadikute ning talupoegade saadikute kesskomiteede ühisel koosolekul wõeti pikkade waieluste järele, kus enam-

Lehekandjat

tarwis

Luisentali, Wittenhofi uul. ja ümbruskonda.

Tulla selle lehe kontori.

laste wõimalikku wäljaastumist arutati. Dani poolt ettepandud resolutsion wastu, mis wäljaastumise lubamataks tunnistab ning pealinna töölisi, sõdatid ja elanikke üles kutsub rahu olal hoidma ja kõike jõudu riigi ja revolutsioni kaitseks tarwitusele wõtma. (Pta)

Moskwa sõitmine takistatud.

Kuulutati iseäraline määrus wälja, mille järele 17. oktobrist peale Moskwa ja tema alewikkudesse ainult sellekohaste tunnistuste ettenäitamisel wõib sõita. (Pta)

Pommiplahwatus Odessas.

Keegi tundmata isik wiskas Peeter Suure uulitsal mõisnikude wõerastemaja lähedal pommi, kusjuures wõerastemaja aknaklaasid purunesid. Wõerastemajas elas mun seas Rumenia inshener Salini. Teisi wigastusi ja ohwrid ei ole. Asjas on uurimine käsile wõetud. (Pta)

Sõdatite weretöö Läänemaal.

bh. 4. oktobril peale lõunat tapsid . . . Tallinna rannawahtide-brigadi sõdatid Patsalu mõisa-omaniku parun Eduard Maydeli oma mõisas ära. Selsamal ajal tapeti sõdatite poolt Illuste mõisas par. M. ded Sofie ja Nelli Maydelid ja Tuudu mõisas sealne mõisaomanik von Rennenkampf ära.

Tapmise järele tulid korraga kõigakad nähtawale, kes imberkaudseid mõisaid rüüstama hakkasid.

Rüüstamine leiwat Patsalu, Illuste, Tuudu ja Watla mõisates praegugi edasi.

Röövimiste ja rüüstamiste ärahoidmiseks.

Riia wäerinna kogemete järele tuleb karta, et kui Saksa wäed peale hakkawad tungima ehk neil mereranna maale tulewad, siis Wene wäeosadest suur põgenemine algab, misjuures üksikud põgenewate meeste salgad rahwa kaitsel wägiwalda tarwitawad, warandust röövivad ja maad riisuwad. Hädaohtu saab ainult sel teel wäitendada, et rahwas mitte ainult omakaitset wägiwalla wastu ei korralda, waid ühtlasi seks kaasa aitab, et sõjameheid surrenratel taganemise-teedel kergesti bõdalikumaid toidumaineid leiaksid, nii et nemad mitte sunnitud ei oleks nälja kihutusel teedelt kõrwale kalduma, kusjuures nemad hõlpsasti hõolimata omawoli tarwitawad.

Selles mõttes otsustas Põhja-Balti keskkomitee sõnumusid astuda, et Pärnu- ja Wiljandi-, kui ka Tartu- ja Wõrumaal tähtsamatel läbikäimise-teedel toite-punktid elule tõusekseid, kust wägede taganemise puhul põgenewad sõjameheid siia ja sooja teed wõiksid saada.

Nendest toitekohtadest wõiksid ka kohalikud elanikud, kes sõjategewuse eest kodumaa idapoolistesse maakondadesse liigukseid, teel tarwilikku kohakinnitust leida.

Ühtlasi kawatses aga Põhja-Balti komitee nõjuda, et tähtsamatele läbikäigu-kohtadele Eesti polkudest walwesalgad määrataks, kes mitte ainult toitekohti, waid ka terwet imberkaudist maad ja rahwast wägiwalla ja riisumiste wastu kaitseksid.

Mineweal nädalal saatis Põhja-Balti keskkomitee juhatus oma erakordse woliniku Pärnumaale, et seal kohaliku maakonna-komiteega wäljatöötatud kawa järele toitepunktisid walmis seada. Pärnumaa talupidajad on asjast kohe elawusega kinni hakanud ja lubanud toitepunktide jaoks omalt poolt söögiaineid nõuretseda.

Peale selle kuulutatakse Põhja-Balti Pärnu maakonnakomitee sõnumad toitepunktide sissesõite peale.

Pärnust sõitis keskkomitee asemik Wiljandi, kus ka kohalikud seltskonnategelased juba oma kawatusi olid loonud ja niiid asjast agaralt kinni hakkasid.

Nõnda on siis juba tihe toitepunktide wõrk Pärnu ja Wiljandi maakonna jaoks kindlustatud, mis Tartu maakonna piiri põhjapool Jõgewani ja lõunapool Pikasillani ulatab.

Tartumaal on toitepunktide korraldamine ettewalmistusel. „Post.“

Tallinna linnawolikogu koosolek

16. oktobril, õhtul,

Koosoleku algus.

—b. Nagu päewasel pidulikul koosolekul kindlaks määrati, pidi õhtul asjalik koosolek kell 5 algama, kuid wolinikud ilmuwad pikkamisi rackotta, nii et alles kell kolmweerand 6 kworum — 34 wolinikku — täis on ja juhataja asemik, ümarik, koosolekut awada kawatseb. Seal tuleb enamlastel korraga meelde, et waja on fraktsioni koosolek toime panna ja kõik enamlased kaowad üksteise järele kõrwalruumi nõupidamisele.

Wahepeal kogub wolinikke ikka rohkem saali. Nõuetaw kworum on ammu koos. Koosolekute juhataja Ümarik kõlistab paar korda, kuid koosolekut awada on wõimata, puudub linnaamet ja tema käes olewad ettepanekud. Saadetakse küsijalg enamlaste järele ja alles siis, kui teist korda järele minnakse, ilmuwad enamlased saali ja koosolek tunnistatakse awatuks.

Päewakorras on

ühendatud koosoleku küsimus,

mis Tallinna tööl. ja sõld. saadikute nõukogu ja töölistewanemad tramwaistreigi likwideerimise küsimuse arutamiseks toime panewad ja millesse ka linnawolikogu paluntakse osa wõtta.

Läbirääkimistel selgub, et linnaametil selles asjas mingit ettepanekut ei ole, waid koosolek ainult selleks erakorralisest kokku on kutsutud, et wolinikude arwamisi kuulda ja siis otsusi teha.

Mitmed kõnelejad — Wilms ja teised paremolt tiiwalt, mõisanda ka s.-r-id ekskrinnalt, awaldawad imestust sarnase linnaameti tegewuse üle ning läbirääkimistel waieldakse peaasjalikult küsimuse juures, kas koosolekut pidada wõi mitte.

Lõpuks teeb s.-r. Wassitsh ettepaneku, et linnaamet ühe oma liikme tähendatud koosolekule saadaks, kuna Pöögelmann soowitab, et linnawolikogu in corpore ja tramwaikomission koosolekust osa wõtaksid.

Healetamisel wõetakse Wassitshi ettepanek wastu.

Selle järele loetakse orkestrantideliidu Tallinna osakonna poolt saadetud

protestikiri

ette, milles linnaameti tegewuse kohta protesti awaldatakse, et see lõbustuse-asutuste tegewust 16. oktobril pole takistanud ja niiuiisi orkestrantidel 16. oktobri pühitsemise wõimalust ära wõtnud, kuna aga kõik teised äri- ja töösturseettewõtted kinni olnud.

Otsustatakse kirja peale wastamine linnaameti hooleks jätta.

Arupärimine petroleumi asjus.

Lw. Birk pärib linnaametilt aru, kudas on lugu petroleumiga, kuna linnas hulk korterid praegu pinneduses on ja teadmata on, millal petroleumi saab.

Ln. Wõõlmann seletab selle peale, et linnaameril wõimata on olnud selles asjas midagi ette wõtta, sest toitluskomitee ei ole weel linna kätte wõetud jne. Tema, Wõõlmann, on selles asjas isiklikult Tallinnas ja Peterburis toitlusministeriumis sõnumusid astunud, kuid senini ei ole sellel weel tagajärgi olnud.

Lw. Wilms tuletab enamlastele meelde nende walimise-eelseid lubadusi walgetest korteritest jne. ja imestab, kudas walitud mehed nii kiiresti enese lubadusi unustawad, mis peale ln. Wõõlmann ägedas kõnes süüd linnaameti peale ära katsub ajada.

Lw. Kullerkupp annab aru praegusest petroleumi seisukorrast ja awaldab arwamist, et lähemate päewade sees ehk natuke petroleumit saab, mille tagajärjel wõimalik on $^1/_{10}$ lubatud tarwidusest täita.

Sellega lõppes koosolek.

16. okt. pühitsemine.

Linnawolikogu koosoleku

awab kella 10 hommikul linnawolikogu juhataja abiline Ümarik ja paneb ette 12 aasta eest langenute mälestust püstitõusmisega austada. Selle järele teatab juhataja, et tänase koosoleku päewakorrapunktiks on linnaameti ettepanek

16. oktobrit iga-aastaseks kohalikuks leinapühaks tunnistada.

Sõna antakse ln. Jansonile, kes teatab, et enamlaste fraktsion päewakorda täiendada soowib. Nimelt tahab Tallinna töölistewanemate keskkomitee sõdatite ja tööliste saadikute nõukogu ja Tallinna linnawolikogu ühise koosoleku 17. oktobril toime panna Tallinna hoburaudteeteenijate streigi asjus ning linnawolikogul tuleks kohe selles küsimuses seisukoht wõtta.

Selle ettepaneku waidleb J. Wilms wastu, seletades, et praegusel koosolekul kohane ei ole sarnaseid küsimusi päewakorda wõtta, waid selleks kutsutagu teine koosolek, kas wõi õhtupoole kokku.

Ka Keskküll waidleb enamlaste ettepanekule wastu.

Healetamisel on ainult enamlased üksi ettepaneku poolt ja nii on see läbi kukkunud. Otsustatakse selle küsimuse arutamiseks kell 5 ans koosolek kokku kutsuda.

Selle järele asutakse päewakorras olewa punkti arutamisele.

Ln. Martna seletab lühikeses kokkuwõttes 1905. aasta 16. oktobri sündmusi, mille järele linnawolikogu 16. oktobri iga-aastaseks kohalikuks leinapühaks tunnistab, Pöögelmanni poolt tehtud juurdelisandusega, et sellel päewal ka kõik ametlikud asutused ense tegewuse seisma jätaksid.

Selle peale paneb Martna ette ühiselt turule laskmisepaigale minna ja seal rahwaga ühes seda piiha pühitseda, mille järele koosolek lõpetatuks tunnistatakse. —b.

Mis Peterburi leht Tallinna kohta kirjutab.

Petrburi bulwarileht „Petrogradski Listok“ kirjutab 14. oktobri numbris Tallinna kohta järgmist:

„Waenlase zeppelinide kartusel on linn õhtutel pime. Siis ärkawad kuriteolised isikud. Mõõda ulitsaid hulguwad sõdatitesalgad, keda rüüstajad saadawad. Sagedasti kutsutakse päris awalikult uulitsatel üles kauplusi rüüstama, sest et kodanlased meelega endi warandusi ei peasta, waid neid sakslaste kätte tahawad anda.

Palju kauplusi, peaasjalikult riidekaubaärisid on juba rüüstatud. Uulitsatel kauplewad sõdatid riisutud asjadega. Paljud kauplused on oma tegewuse täiesti lõpetanud, sest sõdatid nõuawad, et nad kauba wäga odawa hinna eest ära müüks. Paljud kaupmehed maksawad isesugust maksu kriminalwõimude esitajatele, et sarnasel teel rüüstamisest peaseda.

Selle peale waatamata, et wiimaladud ammu juba rüüstatud on, kaswab joomine linnas kolesuuresti. Juuakse mitte ainult denaturati, waid ka puhast piiritust ja konjakit. Linnamõõda käiwad tundmata isikud ja müüiwad konjakit wäga odawa hinnaga. Joobnud sõdatite korratusi on wõimata kirjeldada. Aitab juba sellestki, kui nimetada, et wiimaste päewade jooksul uulitsatel palju naisterahwaid ära on wägistatud ja üks wanaunces ära tapetud, kes meeletud sõdatid takistada piiidis.

Teatatakse juhtumisest, et mõne päewa eest sõdatite poolt õigeusu kirik ära rüüstati. Pühakujudelt wõeti ilustused maha ja kirikuriistad wiidi ära.

Tähendatakse ka selle peale, et wiimaste päewade jooksul madruste ja sõdatite wahekord märksalt terawamaks on läinud, nii et nende wahel isegi sõjariistus kokkupõrkeid on olnud. Mõlemad süüdistawat üksteist isamaa äraandmises. Zeppelinisid ei olewat Tallinnas weel nähtud.“

Ja seda kõike olewat nimetatud lehe kirjasaatjale sõjapõgenejad, kes Tallinnast Peterburi on jõudnud, kõnelenud.

Meie teada asjad Tallinnas niikaugel weel ei ole.

Kohtunikkude „wahetamine“.

Tallinna linnawolikogu koosolekul 12. oktobril wõeti muu seas 28 healega 26 h. wastu (poolt healetasid enamlased) otsus wastu, et linna poolt walitawaid kohtunikka, kui nad kohased ei ole, igal ajal ametist wõib tagandada. Lubatagu mulle, kui isikule, kes kohtutega tegemist teeb, selles asjas seisukohta wõtta ja järeldusi teha. Üldenalnimetatud otsuse tegelik kiilg seisab selles, et walijad (praegusel korral linnawolikogu) wõiwad walitawa kohtuniku wiibimata, kui nad selleks põhjust leiawad, ametist tagandada. Harilikult on niisugune kord maksmas, et walitawaid kohtunikke enne nende walimise-aja lõppu, mis wõib olla 5, 4, 3 ehk wähem aastaid (meie kohtunikud waliti ainult kahe ja poole kuu peale), mitte tagandada ei wõi, olgu siis niisugusel korral, kui kohtunik ameti-asjus ehk muur süüiteo pärast ise kohtu alla on antud. Seda nimetatakse kohtuniku wahetamatuseks (несмѣняемость), mis selleks peab kaasa aitama, et kohtunikud kõrwaliste mõjude alla ei langeks. Linnawolikogu praeguse otsuse järele wõib aga neid igal ajal sellest ametist tagandada, kui linnawolikogu selleks põhjust leiab.

Wäga suur osa kaebtusealuseid, ja nimelt wäikeste warguste toimepanijad, kes oma süüd üles ei tunnista, on kõige rohkem äritatud, kui nende üle süüdistaw otsus tehtakse. Harilikult leiawad nad ikka kohtuotsuse wõltsi olewat, kus „mitte kõiki asjaolusid arwesse wõttes (K. K. S. § 119.),“ nad süüdlaseks on mõistetud. Mõnikord on nende süü tunnistajate poolt kogumi selgekstegemata, mõnikord annawad nende wastu tunnistusi — waletunnistajad — nende wihamehed ja mõnedel juhtumistel lähewad wiimased isegi nii kaugele, et nende korteritesse warastatud asju loobiwad, ehk neid kogumi nendele tasku pistawad. Kohtunik aga mõistab neid, nuidugi kinsu pärast, süüdlaseks.

Parem lugu ei ole ka nõudmiseasjadega. Nõudja koolitab hulga tunnistajaid wälja, igaüks neist kõneleb mõnusasti, nagu iluluugeja näitelawal ja et kohtuniku peale mõju awaldada, lisab ta oma tunnistusele juurde, et see kõik selge tõsi on, — aga üksikohtune kohtunik mõistab nõudmise tühjaks.

Kui nimetatud isikud juhtuwad mõjuwa erakonna mõjuwad liikmed olema, siis astuwad nad warsti sõnumusid, et kohtunikku kõrwaldada.

Need nähtused on harilikudest oludest wõetud. Meie olud on palju keerulisemad. Meil on praegu kohtu-asjaajajaid, kes tegelased on nendes asutustes ja nendes ametkondades, kes otsekohe kohtunikke walimad ja see olukord ei wiiwita kuigi kaua oma mõjuawaldusega.

Üldenalnimetatud wolikogu otsus tehti kõigist kahehealelise enamusega ja seegi oli wõimalik ainult selle tõttu, et „Ühiniku“ ja linnaga blokis olewate parteide poolt walitud wolinikud, nagu adwokadid Strandmann, Wilms ja teised puudusid.

M. Uuesson.

Päewaundised.

Tartu ülikool jääb kohale!

Ülikooli rektor sai „Post.“ teatel hariduseministeriumist järgmise telegrammi:

Põhja wäerinna peajuhataja märkusi tähele pannes, et ülikoolil ühtegi hädaohtu karta ei ole, ei wõi mina mingisugust ewakuatsioni lubada. Ewakuatsion peab ainult asjaoludest olenema, mida sellekohased wõimud ära hindawad. Nende wõimude tõenduste järele ei ole kõrmuks mingisugust põhjust.

Minister Salaskin.

—

bh. Miilits ei tohi ennast tuletõrjujate-ülemate korraldusesse segada. Siseministeriumi seletuse järele on miilitsale waljustki ära keelatud tulekahjude juures ennast tuletõrjujate-ülemuse korraldustesse segada.

—

Mjassojedowi asja uuesti läbiwaatamine. Peasõjakohtus tuleb lähemal ajal polk. Mjassojedowi protsess uuesti läbiwaatamisele. Nagu teada, mõisteti mõned isikud selles protsessis surma ja otsus saadeti täide. Teised saadeti sunnitööle ja asuma. Uus seadus annab süüdlaseks mõistetutele ja nende perekondadele õigupe asja uuesti läbiwaatamist nõuda, kui asi enne rewolutsioni sõjakohtus oli otsustatud. Seda õigust on niiid süüdlaseks mõistetud isikute sugulased tarwitanud ja kohtule uusi tunnistusi otte pannud.

—

Amnestecritud politikawangide wäeteenistuse kohustus. Isikud, kellel õigus on ajapikendust wõi wäeteenistuse kohustusest lhoopis wabaks saada, peawad sellest oma elukoha järele kohalisele sõjawäeülemale teatama ja talle sellekohased tunnistused ette panema. Sõjawäeülem saadab teate ringkonnakohtu prokuröri kätte, kes ajapikenduse wõi wabastamise asjus otsuse teeb ja tunnistused sõjawäeülema kätte tagasi saadab.

—

Soldatite ülendamine ohwitseriks seisma pandud. Peterburi sõjawäeringkonna ülem teatab sõjaministri sellekohase käsu põhjal, et soldatite ülendamine ohwitseriseisuse esimesse astmesse rewolutsioni päewil ülesnäidatud iseäraliku tubliduse eest seisma on pandud, sest walitsus on antud lubadused juba täitnud ja edaspidine ohwitseriksülendamine sünnib sellekohaste üleeildiste seaduste põhjal. (Pta.)

—

bh. Sindi kalewiwabriku ewakuerimisega, mis wahepeal seisma pandi, on sõjawäewõimude käsul uuesti algust tehtud.

—

bh. Wallawalitsuste rewideerimine Järwamaal. Praegu on Järwamaal wallawalitsuste asjaajamise rewideerimine käsil, mida kohalik maakonna-komissar ühes maakonnawalitsuse esitajaga toimetab.

—

bh. Miilits palub ennast „waheltkaupleja“ ametist wabastada. Nagu Wõru miilitsaülem kubermangukomissarile teatab, katsutakse wiimasel ajal Wõrumaalt õige suurel hulgal mitmesugused toidumaineid wälja wedada, mis aga suuremalt osalt miilitsa poolt kinni peetakse. Kubermangu toitluskomitee otsuse põhjal antakse ärawõetud toidumained maakonna toitluskomiteele edasi, kes aga ainult hinna, millega nad kohalikkudele elanikkudele edasi lubawad müüa, kindlaks määrab, kuna müümine ise miilitsa hooleks peab jäänu. Nii kistakse aga miilits oma otsekohestest ametikohuste täitmisest kuritegewuse wastu wõitlemise alal täiesti eemale, ja sellepärast palub ka Wõru miilitsaülem kubermangu-komissari selleks sõnumusid astuda, et miilits „waheltkaupleja-ametist“ wabastataks ja ärawõetud toidumained mitte miilitsawalitsustesse, waid harilikkudesse kauplustesse miiigile antaks.

—

Reisijaterongide wähendamine. Et randteedele kiitteainete muretsemine praegusel ajal suurte raskustega on ühendatud, tunnistas iseäraline randteeliikumise nõupidamine soowitawaks plaani wälja töötada, kudas reisijaterongide- ja kaubarongide liikumist randteedel oleks wõimalik wähendada. (Pta)

—

E. Sarnit †.

Wastseliina kaubatarwitajate-ühisuse ärijuht, tähtis seltskonnategelane ja osaw kõnemees, E. Sarnit on eesmaspäewal, 9. okt., Wastseliinast sõdatite seltsis autoga äriasjus Pihkwa sõites teel Irboska lähedal automobili alla kukkunud ja seal silmapilkse surma saanud. Sarnili surm on Wastseliina seltskonnale üliraskeks löögiks.

„Post.“

Asutawa kogu üle.

Kandidatide nimekirjade asjus.

Üleweenemaaline walimiste-büroo määras, et sel juhtumisel, kui enne 19. oktobrit kandidat nõus ei ole enese kandidaturi ülesseadmisega, tõmmatakse see kandidat nimekirjast maha, kuna nimekiri ise, kui seal teisi takistusi ei ole, wälja kuulutatakse.

Maawalitsuse teated.

Leewi walla elanikud on maawalitsuse poole palwega pööranud, et sealse wallamaja juurest Rumma mõisa kohal Wõru postiteele wäljaminew tee kihelkonna-teede sekka üles wõetaks ja maakassa kulul korda seataks. Selle asemel tuleks kihelkonna-tee Puka mõisa sissesõit, mis mõisaomanikule ainult wiljawõteeks rehe juurde on, ja Koosa mõisa kandimeeste juurde minew tee, mida keegi ei tarwita, kinni panna.

*

Koeru postijaamapidaja palub maawalitsust hobuste arwu jaamas kaheteistkümne pealt kuueteistkümne peale tõsta, sest et praeguse arwu juures inimesed päewade wiisi hobusid peawad ootama ja sellega korralik liikumine rängasti takistatud on.

*

Kubermangu-komissar on korralduse teinud, et Tallinna, Rapla, Rakwere, Paide, Haapsalu ja Lihula arestimajad wiibimata maawalitsuse alla üle antaks.

Samati antakse ka kõik miilitsa ülewalpidamiseks määratud krediidid maawalitsusele üle.

—bh.

Mitmesugused teated

Ameriklased on walmis sõjategewust wäerinnal algama.

Sõjaminister Backer awaldas New-Yorgis päewaküsu, milles teatab, peale kolmetuhlist õpetamist on Ameerika sõjawäed Prantsuse wäerinnal kohaliselt kui ka waimliselt wõitluseks täiesti ette walmistatud. Ühisriikide wäed on walmis pealetungimist algama, misjuures ka liitlased ei jää sel aastal arwatawasti talwekorteritesse puhkama.

Raunabetonist laew.

Norramaal on hiljuti laew wette lastud, mille sarnast siiaajani weel ilmas pole olnud, sest ta on raunabetonist ehitatud.

Raunabetonist laewade hea külg on see, et nende ehitamine wäga kiiresti läheb. Esimene laew, 200 tonni suur, ehitati 3 nädalaga walmis, kuid tulewikus on loota, et selleks ainult pooteist nädalat ära kulub.

Norramaal kawatsetakse suur hulk 200-, 500- ja 1000-tonnilisi raunabetonist laewu ehitada, mis praegusel ajal, kus igapäew palju laewu hukka saab, weohäda märksalt kergitaks. Esimese niisuguse laewa ehitas keegi inshener Alfsen.

Kodusõja tundemärgid.

Lõunapool kipub kodusõda tõsiselt lahti minema. Wene lehtede teatel hakkasid joobnud sõdatid Tereki maakonnas pärismaalaste käest sõjariistu ära wõtma. Ühe pärismaalase laskisid sõdatid maha. Järgmisel päewal ilmus paartuhat pärismaalast korratuste kohale. Nõuti, et wägiwallatarwitajad sõdatid kinni wõetaks ja kohtu kätte antaks.

Baku kubermangus on ka weriseid kokkupõrkamisi karta. Sõdatid kiskusid 14 muhamedlast tõkkideks. Nahwas nõudis, et rewolutsioniline sõjakohus sealsamas kõiki seataks, mis sõdatite üle kohut mõistaks.

Muhamedlased on otsustanud 10 päewa oodata. Kui siis sõdatid ei trahwita, siis wõetakse tegewusewabadus.

Saksamaa alamate kapitalid Ameerikas lähewad wabaduselaenu ostmiseks.

Waenuliste riikide alamate waranduste kaitsja komissar Palmer teatas New-Yorgis, et Saksamaa alamate kapitalid, mis üleüldiselt 200 miljoni dollarit on, lähewad ühisriikides wabaduselaenu ostmiseks.

Poola leegionid ei sõdi Wenemaa wastu.

Saadud teadete järele on Austria poolt kokkuseatud Poola leegionid endid Wenemaa wastu sõdimiset lahti ütelnud. Kõneldakse, et poolakaid isegi kuulipildujate tulega wõimalik pole olnud wäljaastumisele sundida.

Rendesamade teadete järele nälgiwat Galitsia elanikud, sest sakslased olewat kõik wiljad ära wõtnud.

Liigumad jutud, et ühes Austria wäerinna osas 25 tuhat sõdatit-austrialast mässama on hakanud. (Pta)

Kohalikud teated.

Tallinna ewakuerimine. „Dwigateli“ wabriku aktsiaühisuse juhatus on peaministrit ja kaubanduse- ja tööstuseministrit palunud, tööliste peale mõju awaldada, et need wabrikut ewakuerima hakkaks, teatab „Den“. Tööliste arwamise järele olewat Tallinnas plaanikindel ewakuerimine wõimata, sest et töölisi tõõpuudus ähwardab ja see ewakuerimiseks lõhane ei ole. „Dwigateli“ seltsi juhatus oma poolt teatab, et tema wastuluse kõigi kahjude eest, mis ewakuerimise seisak toob, walitsuse peale paneb.

—

Ärge minge peale kella 10 uulitsale. Narwa maanteel tuli müüdisama hale õnneius ette. Öösine patrull andis hulguste peale tuld, aga kõnelejaokseew kuul tabas surnawalt tundmata naisterahwast. Niisugused õnnetused wõiwad korduda, kui elanikud komandandi keeldu peale kella 10 õhtul mitte uulitsal käia, tähele ei pane. Patrullidel on praegu teistsuguste pedrunite puudusel ainult kangeleiaskwad laengud tarwitusel. Sellepärast ärge minge peale kella 10 uulitsale.

—

18. oktobril kauplused kinni. 18. oktobril — usupuhastamise 400-aastasel imbelipäewal on kõigis Ew.-Lutheri usu kirikutes pidujumalateenistused ja sellepärast palub Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhatus, et kõik Tallinna kaupmehed tähendatud päewal enese ärid päewa lõõi kinni peatsid.

—

bh. Balti raudteejaama peasemise lubasid antakse eraisikutele ainult miilitsajaostondadest ja kindlustaabist wälja, mitte aga kubermangukomissari juurest, nagu eelnegul teatatud.

Lubalõhed peawad tingimata Tallinna kindlustatud piirkonna ühendatud sõjakomitee allkirja kandma.

—

Tallinna Eesti Laenu- ja Hoiuühisuse peakoosolekust, mis pühapäewal „Lootuses“ ära peeti, wõtsid üle saja liikme osa. Otsustati senine laenu- ja hoiuühisuse tegewus lõpetada ja ühisus Eesti Wastastikuseks Kredit-ühisuseks Tallinnas imber nimuta, mille põhistirja rahaminister 17. augustil i. a. kinnitanud. Ühisus algab oma tegewust, kui 50 isikut endid liikmeteks on üles andnud.

—

Patrullide mõju. Peale selle, kui Tallinnas öösised patrullid sisse seati, pole siin enam ainustki wargust ette tulnud. Keegi roppjulge waras, kes patrullidest hoolimata möödaläinud ööl saagile läks, tabati teo pealt kinni. Et meie patrullid walwsad on, näitab muu seas juhtumine, et kui keegi ülemus öösel patrullide lugu tähel panema läks, ta tunni paari jooksul korda kolmkümmend kinni peeti, enne kui ta oma ringkäigu lõpetas.

—

Lambiõli puudus ja tõõta olek. Mida lähemaks lähewad päewad, seda tuntawamaks muutub lambiõli puudus. Lapsed ei saa õppida, wanemad inimesed töötada. Wäikesed küünalde tagawarad on lõppemas, peale selle käib nõrk küünla walgus silmade peale. Ikka terawamaks läheb küsimus: kudas saaks linnaelanikkudele petroleumi? Omelikud need inimesed, kelle tubades nüüd elekter on.

Aga, nagu usaldusest allikatest kuulda, polegi Tallinn nii ilma petroleumita, kui peaksnäha paistab. Weel möödaläinud nädalal tuli siia petroleumi korraga terwelt 15 tsisterni. Ühes kohalikus suuremas kaupluses ei salatagi, et nendel weel üsna suur petroleumitagawara müüigil on, kuid petroleumi ei anta sealt mitte nende tshekkidega, mis wiimati linnaelanikkudele wälja jagati, waid nõutakse hoopis uusi tshekka, mis linna toitluskomitee peab wälja andma. Lähed aga sinna toitluskomiteesse tshekka küsima, siis wõetakse sind nõnda kõrgist ja liihkeste sõnadega wastu, et sul täiesti arusaamataks jääb, mil põhjusel harilikud linnaelanikud ilma petroleumita peawad olema. Linnaisad, kui tahate, et me peame õppima ja tööd tegema, siis andke meile lambiõli! r.

—

bh. **Wäljasaatmised.** Tallinna merekindluse komandandi poolt on kindluse-piirkonnast wälja saadetud: ilma tööta ja korterita ringihulkumise pärast — Anette Mardi t. Reisner ja Iwan Gustawi poeg Palgi; alkoholiliste jookide müümise pärast — Tallinna maak. Laitse walla liige Kristjan Juhani p. Erlat ja Tarabelle uul. nr. 22 elutsew Maria Kuum; ilma lubata kindluse-piirkonda tuleku p. — Tallinna maak. Rae walla l. Boris Linkmann, kes peale selle weel üheks kuuks aresti mõistetud.

50 rublaga ehk maksujõuetuse korral ühenädalise arestiga trahwitud on kindlusekomandandi poolt autode omanikud Bernhard Must, Aleks. Mordwinow ja Tõnis Keskküla.

Uus komandant. Kui tähtsamat päevaülesannust kohalikus elus tuleb nimetada, et kindlusekomandant admiral Leskow ametist on kõrvaldatud ja tema asemele kindral Ismestjew nimetatud, kes enne sõda Iwangorodi kindluse staabiülemaks oli. Admiral Leskowi tagandamine tuli järsku. Nagu „Tööl. ja Sõjaw. Nõuk. Teat." teatab, tulnud uue komandandi nimetus kohalikule tööl. ja sõjaw. nõukogule täiesti ootamata, sest et komandant Leskowi wahekord demokratiaga täiesti hea olnud. Et Tallinna ühel ajal kom. Leskowi tagandamisega kaks polku ratsawäge korratuste mahasurumiseks saadetud, tekkis siin arwamine, nagu seisaks komandandi wahetus korratuste küsimusega ühenduses. Tekkis isegi jutt: koh. tööl. ja sõjaw. saadikute nõukogu olewat uue komandandi nimetamist palunud. Et aga niisugust pakwet pole awaldatud, ega Tallinnas korratusi pole olnud, siis saatis eelpool tähendatud nõukogu põhja wäerinna ülemjuhatajale telegrammi, et komandant Leskow paigale jäetaks ja ühtlasi pööras nõukogu täidesaatva komitee esimees Awsaragow samases asjas wäerinna ülemjuhataja Tsheremissowi poole telefoniteel. Jutuajamisest selgus, et komandant Leskow mitte rahutuste asja pärast pole tagandatud, waid et taheti komandandiks isikut nimetada, kes maisamaa kindluste kaitsemise asja tunneb, kuna Leskow meremees on. Niiid aga ähwardab maenlane kindlust maa poolt. Kui korratuste mahasurumiseks Tallinnas wäge tarwis ei ole, kutsutakse saadetud ratsapolgud tagasi, kui nad mõned päewad Tallinnas puhkanud. Wäerinna ülemjuhatajal pole midagi selle wastu, kui admiral Leskowile mereministeriumi poolt koht mereteenistuses antakse.

Uus admiral Ismestjew on, kui kindralstaabi ohwitser, kõrgema sõjawäelise hariduse saanud ja kindluse asja tegelikult ja teoreetiliselt tundma õppinud. Mõte, uut komandanti nimetada, tõusnud kohe peale Saaremaa kaotust.

—

Wene-Balti laewatehase ewakueerimine on, nagu „Sotš." teatatakse, niiid täies hoos. Tööliste meeleolu on wäga rõhutud. Wene-Balti laewatehase wäikelaewade töökojast wiidawat osa pooleliehitatud laewu Peterburi Putilowi wabriku, kuhu oma tehase töölised tööd jatkama lähewad; teine osa laewu läheb Newski laewatehasesse.

—

Rahwaülikoolis loewad sel nädalal: 1) ühiskonnateaduse-osakonnas teisipäewal — W. Oraw ja J. Westholm; kesknädalal — Köstner ja Oraw; neljapäewal — Westholm ja Kopwillem; reedel — Köstner ja Kopwillem.

2) Ajalookirjanduse-osakonnas: teisipäewal — Oraw ja Tennmann; kesknädalal — Semper ja Oraw; neljapäewal — Semper ja Tennmann; reedel — Sitska (2 tundi).

3) Loodusteaduse-osakonnas: teisipäewal — Rootsmann ja Annusson; kesknädalal — Piiper ja Annusson; neljapäewal — Rootsmann ja Weidermann; reedel — Piiper ja Waher.

4) Tehnika-osakonnas: teisipäewal — Ipsberg ja Waher; keskнädalal — Nipmann ja Reier; neljapäewal — Ipsberg ja Tellmann; reedel — Nipmann ja Reier.

—

Mr. Toorus, mis niiid kipub hawilikuks nähtuseks saama. Jäledat pilti nägid mõõdakäijad esmaspäewa õhtul turu kaalukoja juures: keegi kaunis wiisakas riides naisterahwas oli madruse ja sõdati meelewalla alla sattunud, kes oma ohwrit armetumalt peksid. Kui madrus tugewa hoobiga naisterahwa pikali löi, kargas sõdat õnnetumale jaluli peale. Naisterahwas ajas enese hoigades püsti, kuid sai madruse käest uue, pikaliwirutawa hoobi ja sõdatilt jalgega tallata. Mõõdakäijad waatasid jälestusega pealt, kuid wahele minna peksuohwri peastmiseks keegi ei julenud.

Omal ajal kirjutasid Wene lehed rohkesti türklaste wägiwallategudest ja tooruseest Armenias. Mispoolest on Wenemaa olud niiid paremad?

—

bh. **„Juudipoed" pandakse kinni.** Rahwakogumiste ning seadusewastasel teel omandatud asjade kauplemise kõrwaldamiseks Wene turul on kindlusekomandant linna miilitsaülemale ülesandeks teinud wiibimata kõik poed ja kauplused Wene turul kinni panna ja ühtlasi selle eest hoolt kanda, et sedalaadi rahwakogumisi mitte üksinda seal, waid ka üleüldse tertwes linna piirkonnas enam ette ei tuleks. Selle ülesande läbiviimiseks wõib miilitsaülem ka sõjawäge tarwitada.

Kõiki, kes niisugustest rahwakogumistest osa wõtawad, karistatakse rahatrahwiga kuni 3000 rublani ehk maksujõuetuse korral wangistusega türmis wõi kindluses kuni kolme kuuni.

—

bh. **Tallinna Roma-katoliku koguduse uueks preestriks** on Nowgorodi Efends Martin Wenzlaw nimetatud, kelle asemele senine Tallinna preester Peter Krõszak määrati.

—

bh. **Wõllanaljaks** peab küll pidama riiklise hoolekandmise ministri palwet kubermangu-komissarile, et Peterburist ewakueeritawatele waestemajadele ja teistele heategelistele asutustele Tallinnas ulualust katsutakse muretseda.

Nähtawasti on Peterburi kõrgematele herradele weel sootuks teadmata, et Saksa wäed Tallinna: õige tõsiselt ähwardawad ja sellepärast ka siin igasugusest üleliigsest „prahist", nagu waestemajadest jne. lahti piiütakse saada.

—

ct. **Ka seltsimajades ei wõi enam peale kella kümmet õhtu wiibida.** Kindlusekomandandi uuema sunduslise määruse põhjal tulewad kõik lõbustusepaigad, seltsimajad jne. kella ühekseks õhtul kinni panna. Niiid on aga miilits paarist kohalikust seltsimajast ka peale nim. tähtaega terwe rea isikuid leidnud, kellel isegi luba puudus peale kella kümmet õht. wäljas liikuda. Mudugi langewad need isikud komandandi sunduslise määruse põhjal trahwi alla.

—

Telefoni-ühenduse asjus teatab kohalik telefoniwõrgu ülem, et kindlusekomandandi sellekohase küsu põhjal telefoniühendus uuesti jalale seatakse. Sellejuures pannakse pearõhku sõjaliste ja riigikaitseks töötawate telefonide peale.

—

Peeneraha asjus palub kohalik postkontoriülem markideostjaid, et nad wähemate summade eest markideostmisel wõimalikult õige rahaga ehk wähemate paberirahadega maksaksid, kuna suurematest paberirahadest tagasiandmine peeneraha puudusel postiametnikka raskesse seisukorda seab.

—

Linnawolikogu koosolek on täna õhtul kella 6 ajal raekoja ruumides. Arutusele tuleb: 1) Linnaameti ettepanek miilitsionäride palgakõrgendamise asjus. 2) Linnaameti ettepanek linna tapamaja puude ostmiseks lisakrediti määrata. 3) Linnaameti ettepanek linna tapamaja kantseleikuludeks lisakrediti määrata. 4) Linnaameti ettepanek Heina uul. olewa sõjawäe arstlise järelwalwamisepunkti weekorude panemise asjus. 5) Linnaameti ettepanek Eestimaa kubermangu linnaasjade komisjoni Tallinna kaubasadama walitsusehoonete hindamisemaksu alla panemisesse puutuwa otsuse edasikaebamise asjus. 6) Linnaameti ettepanek wee, gaasi ja elektri pealt maksukõrgendamise asjus. 7) Linnakassa täiendamiseks 2 ja poole miljonilise laenu küsimus. 8) Tallinna linna toitluskomitee linnawalitsuse kätte wõtmise küsimus. 9) Elukorterite lepituskoja instruktsioni kinnitamine. 10) Ühe linnaameti liikme walimine. 11) 120. jaoskonna-waestehoolekandja walimised (6. jaoskonda, igasse jaoskonda 20 hoolekandjat).

—

Tallinna Eesti sõjawäelaste nõukogu koosolek on 17. oktobril kell 7 õhtul Brokusmäel „Kodu" ruumides. Arutusele tulewad tähtsad küsimused ja sellepärast on kõigi saadikute ilmumine tarwilik. Ka palutakse wäeosasid, kust saadikuid ei ole, neid walida.

—

Puud tulnud. Nagu meile teatatakse, on linna Mitzkewitshilt suurema hulga puid saanud. Tshelkisid wõib saada Nunne uul. nr. 7, kütteosakonnast.

—

Maapäewa istumised

lõppesid laupäewal. Uuesti astub maapäew kokku kas nowembri lõpul wõi detsembri algul.

Laupäewasest istumisest homme pikemalt.

bh.

Õnnetused ja kuritööd.

ct. **Rööwimised.** 7. oktobri õhtul tungisid Hans Tämmale Gonsiori uulitsal kaks sõjawäelast ja keegi eraisik kallale ja rööwisid temalt 35 rbl. raha ning passi ära.

Suurel Pärnu maanteel rööwisid kolm madrust Rudolf Raudsepa paljaks.

—

ct. **Taskuwarga kinniwõtmine.** 18. oktobril wõeti Wene turul 15-aastane Karl Siiwo kinni, kes oma käe kellegi Ehrmanni tasku oli ajamud.

—

ct. **Mahajäetud rinnalapsed leiti** nende päewade sees Laial uul. nr. 11 koridorist ja Riine uul. nr. 4; wiimane oli hoolega wenekeelsete ajalehtede sisse mähitud.

—

ct. **Piiritust leiti** Anna Kõrwemanni juurest Kopli uul. nr. 22-c ja Eduard Antonilt Kopli uul. nr. 14.

—

ct. **Patrull uulitsalkäijat naisterahwast raskesti haawanud.** Öösel wastu 14. okt. andis sõjawäepatrull Beljajewa gümnasiumi kohal Narwa maanteel Tapalt sissesõitnud naisterahwa Ekaterina Koslowa peale, kes sellekohase hõikamise peale kohe seisma ei jäänud, püssist tuld, kusjuures üks kuul teda rinnust tabas.

Naisterahwas toimetati kubermangu-haigemajasse, kus saadud haaw üks kõige raskematest leitti olewat.

—

ct. **Warguseid.** 8. oktobril wõttis miilits Rannawärawa mäel Eduard Treibergi ja Wladimir Keipen-Warlitshi kinni, kes seal parajasti tshumadani lahti kangutasid, mille nad järeltehtud kwiitungi abil Balti raudteejaama bagashiaidast wälja olid wõtnud.

Nende päewade sees warastati: Albich Kukutsi korterist Granidi uul. nr. 5, 468 rbl. raha ja hoiukassaraamat 1700 rbl. peale; Mai Kraebilt, kes Puuwilja uul. nr. 10, elab, oma tuttawa korteris Wäike Kompasna uul. nr. 6, 1500 rbl. raha; James Raukaselt Tolli uul. nr. 4, aidast kaks kasukat 1100 rbl. wäärtuses.

ct. Leena Hiiasmuselt W. Amerika uul. nr. 19, tükk riiet ja tema kaasüüriselt Liisa Bachilt 200 rbl. raha; Kröet Amissepalt Liiwalaia uul. nr. 16, pesu; Rau kauplusest Pikal uul. nr. 7, tükk riiet 29 rbl. wäärtuses; Kase uul. nr. 4/12 kaks kasukat 600 rbl. wäärtuses.

Liha ja lihaloomade sunduslised hinnad Eestimaal.

Toitlusministeriumi telegramm.

25. sept. 1917. Nr. 257.

Ühenduses wilja kindlate hindade tõstmisega määran selle telegrammi kättesaamise kuupäewast kuni 1. jaanuarini 1918. a. järgmised kindlad hinnad Eestimaa jaoks:

Weiste kohta: 8—15-puudani 12 rbl. 50 kop. puud, üle 15 puuda — 10 kop. eluskaalu puuda pealt rohkem (nii maksab 16-puudane weis 15 rbl. 60 kop. puud, 17-puudane 12 rbl. 70 kop. puud); nende weiste liha, 6-puudalistes keredes: esimene sort 24 rbl. 70 kop. puud, teine sort 23 rbl. 50 kop. puud.

Lammaste kohta: kui nende nahk kasukanahaks ei kõlba — 10 rbl. eluskaalu puud, kui kõlbab, siis 10 rbl. 30 kop. puud, lambaliha 19 rbl. puud.

Nuumsigade kohta: eluskaal 4- kuni 6-puudani — 22 rbl. puud, 6 kuni 7 p. — 24 rbl. puud, 7 kuni 8 p. — 26 rbl. puud, üle 8 puuda — 28 rbl. puud; nuumamata sigade hind igasugu eluskaalu juures — 22 rbl. puud; tapetud sigade kohta: ilma pea ja jalgadeta 3- kuni 4-puudani — 34 rbl. puud, 4 kuni 5 p. — 36 rbl. puud, 5 kuni 6 p. — 38 rbl. puud ja üle 6 puuda — 40 rbl. puud; tapetud sead ühes pea ja jalgadega, eelnimetatud kaaludele wastawalt 32 rbl., 34 rbl., 36 rbl., 38 rbl. puud.

Sulatatud, söögiks kõlbulik weise- ja lambarasw — 40 rbl. puud., tehnilisteks otstarbeteks minew — 32 rbl. puud; sulatatud seapekk, selja ja külje pealt ja ploomid ning sulatatud searasw 40 rbl. puud., tehnilisteks otstarbeteks rbl. puud.

Toitlusminister **Prokopowitsh.**

Wäljaandjad H. Ant ja Dr. J. Masing.
Wastutaw toimetaja Ed. Hubel.

„Estonia" teater.
Teisipäewal, 17. oktobril s. a.
„Joan Hirmsa surm".
Algus kell 6 õhtul.

Keskнädalal, 18. oktobril s. a.
„Kosjasõit".
Algus kell 1/27 õhtul. 5708

Tarwit.-ühisuse „Oma" peakoosolek
on 29. okt. s. a. kell 10 e. l. „Estonia" teatris.
Päewakord:
1. Ühisuse tegewus läinud tahekja kuu jooksul.
2. Liikumata waranduse omandamise küsimus.
3. Ühisuse põhjuskirja uuendamine.
4. Äriteenijate palkade normeerimise küsimus.
5. Lähema aja tegewuse kawatsused.
6. Mitmesugused läbirääkimised.
Iffiklka kutsed ei saadeta. Palutakse kõiki liikmeid ilmuda, sest koosolek on põhiuskirja § 32 põhjal kokkutulnud liikmete arwu peale waatamata otsusewõimuline. Koosolekule peaseb läige ainult liikmeraamatu ettenäitamisel.
5706 Juhatus.

Dr. B. Wahtrik,
Narwa uul. nr. 10. Telef. 17-44.
Wastuw. 9—10 ja 4—6. 4318

Hambaarst
O. M. Katz.
Hammaste rawitsemine ja plombeerimine, kunstlikud hambad. Wäljatõmbamine ilma waluta.
Pikal uul. nr. 37, tel. 16-37.
Wastuwõtmine kella 10—1 e. l. ja 4—7 õhtul. 5701

W. W. Finkbeineri
hambarawitsemise kabinett,
Rataskaewu uul. nr. 4, kõnetraat 10-14. Wastuwõtmine äripäewadel kella 10—1 p. ja 5—7 õht. Ainult linna õpilastele kella 1/23—1/25 p. l. Lai uul. nr. 40, linnaalgkooli hambaambulatoriumis. 5798

Hambaarst G. Dreier.
Hammaste rawitsemine, plombeerimine, kunstlikud hambad ilma plateta, wäljatõmbamine ilma waluta. Wiru uul. nr. 17, Müürriwahe uul. fisekäik. Wastuwõtmine kella 10—1 ja 4—7. 5652

Ämmaemand
M. Rosenfeldt
Kaupmehe uul. nr. 6, aiamajas. 5038

Abielulahutuse asju
toimetatakse asjatundlik. ja ruttu, kirjut. palwekirjasid nõutuid ning kõigis teisies asjus. S. Roosiktranti uul. nr. 1. N. Iwes. 5698

Palwekirjasid
kirjutan kiirusega, ka abielulahutuse, pärimise, sõiduluba, korteri ja ajapikendusе asjus. W. Tartu uul. nr. 22.
5697 F. Weltmann.

Ambulatorium-kliinik
Wiru uul. nr. 23.
Haigete wastuwõtmine 12—2.
Õhtul wastuwõtmist
5691 **ei ole.**

Õhtu-kursused
kõrgema algkooli õpetawaga awatakse täiskaswanutele 18. oktobril, mille kursistide üleüldine koosolek kell 6 õhtul ära peetakse. Sissekirjutus on 17. oktobril kell 6 õhtul, Wene uul. nr. 22. 5707

Wiiulitundisid
soowitakse wõtta. Teatada kirjalikult ühes maksuga. Pikal uul. nr. 64, krt. 1, H. V.

Realkooli 5. klassi õpilane tahab
järelaitamise-tundisid anda
ehk mõnda muud pealelõunast tööd. Tulla kella 5—6 p. l. Õuna uul. nr. 6, krt. 9. 5702

Otsitakse teenijaid tunnistustega ! ! !
Talwemantiid, meeste- ja naisterriideid jne. müüa. Finkbeineri büroo, Rataskaewu uul. nr. 4. Ostan paltuid ja riideid, palun aga müüja adressi. 5711

Asjatundja abielupaar
soowib suurema majaholdja kohta. Teenri uul. nr. 4, krt. 1. 5710

Seppa on tarwis
W. Ameerika uul., 9, krt. 2. 5704

Püssisid ja rewolwrid parandatakse
Suurel Brokusmäel nr. 6, J. Reits'i töötoas. 5705

Head siirupit
müüakse S. Kompasna uul. nr. 33, poes. 5696

Oleme saanud:
Tapeti-, papi- ja hobuseraua- } naelu.
Musta, tsingitud ja tinatatud } lehtrauda.
Kaub.-ühisus
Hüppler & Ko.,
S. Tartu maant., 45, tel. 3-20. 5906

Lampide, priimuste, petroleenmiikõõkide parandus
ja nende osade müümine W. Reinthali juures, Tatarski uul. nr. 2. 5731

Müüjannad, bonned, wirtinad, keetjad, toatüdrukud, äriteenijad, passijad
leiawad kohe kohtasid
Arhitekt P. John Cook & Co.
kontoris, Kuninga uul., 6.

Äratamisekella
soowitakse osta. Teatada kirjal. s. l. kont. „trr" all. 5703

Wene kirjandust
nagu kirjatööd: Gleb Uspenski, A. F. Pisemski, Garschini ja teiste omasid soowitab odawalt „Kanaria" Pikal uul. nr. 30. 5694

Koerapoegi,
Saksam. pokserid 4 kuud, hästi lauljaid kanarilaimbusid 10 rbl. ja kallimad, musti puudleid, isaseid metsalindusid, kodujäneseid ja toitu kõigi lindudele soowitab „Kanaria" Pikal uul. nr. 30. 5693

Pianino,
Wieni toolid, raamatukapp punasest puust ja teist mööblid, 1 paar musti trapp-püksa lühikesele kaswule soowitab odawalt „Kanaria", Pikal uul. nr. 30. 5695

Kohale jõudnud
liim.
Kaub.-üh. Hüppler ja Ko.
S. Tartu maant. nr. 45. 5690

Очень дешево
продается кровать съ матрасомъ, 2 дорожныя корзины, больш. лоханъ, столъ и столикъ 3 упаков, ящ., карнизы, книги и разная мелочь. Нарвская, 84. кв. фельдшера. 5688

Puhtaid kaltsusid ostetakse
kohe „Ühiselu" trükikojas, Brokus mäel nr. 1.

Eesti-wenekeelne
laenu-raamatukogu
Narwa maanteel nr. 26.
W. Kirikal. 1819

Suur korter
Kadriorus 5 toa, kõigi ja wanniga ära anda. Küsida kaubamaja „Riiklist". 5699

Tallinna Teise Wastastikuse Tulekindlustuse Seltsi erakorraline peakoosolek
on teisipäewal, 17. oktobril kell 7 õhtul priitsimaja saalis.
Päewakord: 1. Seltsi tegewuse awamine uue põhiuskirja alusel. 2. Walimised. 3. Ettepanekud Eesti Liidu ja Tallinna Rahwaülikoolide seltsi liikmeks astuda. 4. Küsimus, kudas ennast kindlustada kahjude wastu, mis sõja ja mässu läbi tekkida wõiwad. 5. Ettepanek hooneid kõrgema määratuse all kinnitusele wõtma hakata. 6. Mitmesugused läbirääkimised. — See koosolek on otsusewõimuline selle peale waatamata, kui palju liikmeid kokku on tulnud. — Arutuse alla tulewate küsimuste tähtsuse pärast on liikmete rohkearwuline ilmumine tungiwalt tarwiline.
5966 Juhatus.

Tallinna linnaomawalitsuse teenijate seltsi erakorraline peakoosolek
on keskнädalal, 18. oktobril kell 1/26 õhtul, priitsimaja saalis.
Päewakord: 1. Seltsi nõukogu täiendamine. 2. Palkade küsimus. 3. Jooksmad asjad. 5671 Juhatus.

Tallinna Sõja- ja Mässukahjude wastu Kinnituse seltsi erakorraline peakoosolek
on neljapäewal, 2. nowembril 1917. a. kell 1/26 õhtul, „Lootuse" seltsi saalis, Gonsiori uul.
Päewakord: 1. Juhatuse aruanne ja ettepanekud. 2. Küsimused, mis koosolekul wõiwad tõusta.
5700 Juhatus.

A. Lepini 5689
Raamatupidamise kursused.
Õpetusi antakse: raamatupidamises, kaubanduse kirjawahetuses, kauband. rehkenduses, kontori praktikas, kir- ja ülekirjutuses. — Kirjutusmasinate klass. Wähese eelharidusega isikute tarwis on ettewalmistuse-klass korraldatud.
Programmid ja tingimised hinnata.
Pikal uul. nr. 16, krt. 4. Wastuwõtm. kella 5—7.

18. oktobril 1917. a. kell 3 p. l. on Harju maakonnas, Kõnnu wallamajas, Hariduse-kogu ees Kõnnu ministeriumikooli 4. ja Suuro kiilakooli peale
asetäitjate mees- ehk naiskoolitõpetajate
walimine. Palgad kokkuleppimisekel. Kandidatisid palutakse isiklikult ilmuda. Lähem raudteejaam Raasiku. 5670 Wallawalitsus.

Wärnitsat ja 2½-tollilisi kandillisi traatnaelu
nr. nr. 12 ja 13 soowitab ladust
Tallinna Eesti Majanduse-ühisus,
Suure Tartu maanteel nr. 5. 5640

Nõudke igast raamatukauplusest
E. S. S. „Kalewi"
I. Eesti spordi kalender,
1. IV 1917. — 1. IV 1918.
Sisust: Tallinna ja Soome spordiseltside tegewuskawad, Tallinna ja Eesti rekordid kergejõustikus, kergejõustiku rekordide tabelid kõikide maade kohta, juhatused wõistluste korraldamiseks, üleweemaalise kergejõustiku armastajate liidu määrused kergejõustiku kohta, punktidearwamise tabelid j. n. e.
Hind 80 kop.
Spordiseltsidele ja raamatukauplustele 20 %. Tallinn, postikast nr. 40
4533 E. S. S. „Kalew".

Kesknädalal, 18. oktobril s. a. peetakse kõigis Ew.-Luteri usu kiirikutes pidulikku jumalateenistust
usupuhastuse-püha 400 a. mälestuseks,
sellepärast polub Tallinna Kaupmeeste seltsi juhatus herrasid kaupmehi-omanikke,
et 18. okt. s. a. kõik kauplused terwe päew kinni olekssid.
5692 Tallinna Kaupmeeste Seltsi juhatus.

Tallinna Majaomanikkude Kredit-seltsi
(Immobilpanga) walitsus annab sellega üleüldiselt teada, et 21. septembril 1917. aastal Kredit-seltsi 5% pantkirjade
49. kustutamine
(loosimine) ette wõeti ja et sellekohased nummbritelehed maksuta wälja antakse iga päew äritundidel kella 10—2 p. seltsi kassas, Pikal uulitsal nr. 28.
Esimees: R. Grünberg.
5645 Sekretär: L. Meder.

Müüa
igasugust ehitusematerjali: klaasi, katusepappi, wärwisid, puumaterjali ja muud. Järele küsida Christiani ja Nielseni kontoristi, ehitus Bataree kasarmute juures. 5675

Äratamisekella
soowin kohe osta.
Teatada s. l. tal. „Äratamisekella" all.

Wana ajalehepaberit
(makulaturi)
müüakse selle lehe kontoris.
5760

Grammofoniplatesid
ostate kõige suuremas wäljawalikus Kopli uul., 2-a,
Kruberg ja Magnus
muusika-äristi. Telef. 17—30.
Tähele pannal Jõudis suurem saadetus wägs tiusaid muusitatüüpide platebel kohale. 4448

TUBA
omaette sissekäiguga ära anda intelligent meesterahwale. Kopli uul., 4, krt. 2.